

Hulda Kristjánsdóttir

From: Guðni Geir Einarsson <gudni.g.einarsson@irn.is>
Sent: föstudagur, 21. febrúar 2025 15:19
To: radhus@reykjavik.is; kopavogur@kopavogur.is; postur@seltjarnarnes.is; gardabaer@gardabaer.is; hafnarfjordur@hafnarfjordur.is; mos@mos.is; oddviti@kjos.is; reykjanesbaer@reykjanesbaer.is; grindavik@grindavik.is; skrifstofa@vogar.is; afgangsla@sudurnesjabaer.is; akranes@akranes.is; skorradalur@skorradalur.is; hvalfjardarsveit@hvalfjardarsveit.is; borgarbyggd@borgarbyggd.is; grundarfjordur@grundarfjordur.is; eyjaogmiklaholtshreppur@vortex.is; snb@snb.is; stykkisholmur@stykkisholmur.is; dalir@dalir.is; bolungarvik@bolungarvik.is; postur@isafjordur.is; sveitarstjori@reykholar.is; vesturbyggd@vesturbyggd.is; sudavik@sudavik.is; arneshreppur@arneshreppur.is; drangsnes@drangsnes.is; strandabyggd@strandabyggd.is; skrifstofa@hunathing.is; skagastrond@skagastrond.is; blonduos@blonduos.is; skagafjordur@skagafjordur.is; akureyri@akureyri.is; nordurthing@nordurthing.is; fjallabyggd@fjallabyggd.is; dalvikurbyggd@dalvikurbyggd.is; esveit@esveit.is; horgarsveit@horgarsveit.is; postur@svalbardsstrond.is; sveitarstjori@grenivik.is; skrifstofa@tjorneshreppur.is; thingeyjarsveit@thingeyjarsveit.is; langanesbyggd@langanesbyggd.is; fjardabyggd@fjardabyggd.is; mulathing@mulathing.is; skrifstofa@vopnafjardarhreppur.is; fljotsdalshreppur@fljotsdalur.is; postur@vestmannaeyjar.is; radhus@arborg.is; afgangsla@hornafjordur.is; myrdalshreppur@vik.is; klaustur@klaustur.is; asahreppur@asahreppur.is; hvolsvollur@hvolsvollur.is; ry@ry.is; hruni@fludir.is; Móttaka Hveragerði; olfus@olfus.is; gogg@gogg.is; skeidgnup@skeidgnup.is; blaskogabyggd@blaskogabyggd.is; Sveitarstjóri Flóahrepps; fv@vestfiridir.is; Bjarni Guðmundsson; ssa@ssa.is; ssh@ssh.is; eything@eything.is; ssnv@ssnv.is; sss@sss.is; ssv@ssv.is; Ásthildur Sturludóttir; oddviti@arneshreppur.is; Valtýr Valtýsson; Ásta Stefánsdóttir; jonpall@bolungarvik.is; sveitarstjori@borgarbyggd.is; Sveitarstjóri Dalabyggð; eis@dalvikurbyggd.is; oddviti@eyjaogmikla.is; finnur@esveit.is; thorirh@fjallabyggd.is; jona.a.thordardottir@fjardabyggd.is; fjola@gogg.is; helgi@fljotsdalur.is; Hulda Kristjánsdóttir; almar@gardabaer.is; Fannar Jónasson; Björg Ágústsdóttir; gudrun.olafsdottir@vogar.is; valdimar.vidisson@hafnarfjordur.is; haraldurb@akranes.is; Aldís Hafsteinsdóttir; petur@hunabyggd.is; unnur@hunathing.is; linda@hvalfjardarsveit.is; Pétur Georg Markan; snorri@horgarsveit.is; sigridurjulia@isafjordur.is; bryndis@isafjordur.is; Sveitarstjori@kjos.is; kolbrun.erna.magnusdottir@samband.is; asdis.kristjansdottir@kopavogur.is; Regína Ásvaldsdóttir; dagmar.stefansdottir@mulathing.is; Porbjörg Gísladóttir; katrin@nordurthing.is; Anton Kári Halldórsson; jon@ry.is; baejarstjori@reykjanesbaer.is; Borgarstjóri; skjalastyring@reykjavik.is; thorsteinn.gunnarsson@reykjavik.is; Helga Björk Laxdal; thor.sigurgeirsson@seltjarnarnes.is; sveitarstjori; skaga.byggd@simnet.is; Sigfús Ingi Sigfússon; sylviakaren@skeidgnup.is; jone@skorradalur.is; Kristinn Jónasson; Þorgeir Pálsson; jakob@stykkisholmur.is; Magnús Stefánsson; bragi@sudavik.is; thorunn@svalbardsstrond.is; Bragi Bjarnason; sigurjon@hornafjordur.is; sveitarstjori@skagastrond.is; Elliði Vignisson; Íris Róbertsdóttir; gerdur@vesturbyggd.is; skrifstofa@vfh.is; rjona@thingeyjarsveit.is; Guðmundur Baldvin Guðmundsson; gbg1; Hörður Hilmarsson; Theodóra Þorsteinsdóttir; theodora.thorsteins; Hrund Pétursdóttir; Dan Jens Brynjarsson; Friðjón Einarsson; Aðalsteinn Þorsteinsson; Björn Ingi Óskarsson; Árni Sverrir Hafsteinsson; Elmar Björnsson; Hanna Dóra Hólm Másdóttir; Hólmfríður Sveinsdóttir; Jóhanna Sigurjónsdóttir; Ólöf Sunna Jónsdóttir; Sigrún Dögg Kvaran; Skúli Þór

To: Gunnsteinsson; Þórdís Sveinsdóttir; Alexander Jakob Dubik; Andri Egilsson; Guðjón Bragason; Þröstur Friðfinnsson; Berglind Kristinsdóttir; Finnur Yngvi Kristinsson; Regína Fanný Guðmundsdóttir; Aðalsteinn Óskarsson; Steinar Adolfsson; Björn Ingimarsson; Guðni Pétursson; Baldur Hrafn Björnsson; Lilja Ólafardóttir; Gunnar Jónsson; Kristinn Gauti Einarsson; Bragi Þór Thoroddsen; Páll Björgvin Guðmundsson; Ráðhúspóstur; Ásta Friðriksdóttir; Svava G. Sverrisdóttir; Kristinn Bjarnason; Ingólfur Arnarson - deildarstjóri hagdeildar; Valdimar O. Hermannsson; Saga Guðmundsdóttir; Arní Gisli Arnason; Bergþór Bjarnason; Helgi Aðalsteinsson; Valgerður Rún Benediktsdóttir; Heimir Örn Árnason; Kristín Egilsdóttir - sviðsstjóri; Sigríður Kristjánsdóttir; Ragnar B. Sæmundsson; Valgarður Lyngdal Jónsson; Líf Lárusdóttir; Þórir Hákonarson; Pétur Jens Lockton; Ebba Schram; Sigurlaug R. Sævarsdóttir; Guðjón M Ólafsson; Sandra Dís Hafþórsdóttir; Kjartan Ingvarsson; Þórdís Sif Sigurðardóttir; Víkurbraut - Skrifstofa sviðsstjóra velferðarsviðs; Einar Brandsson; Guðlaugur Sæbjörnsson

Subject: Frestur til umsagnar framlengdur til 5. mars kl. 12:00

Til sveitarfélaga

Með vísan til kynningarfundar innviðaráðuneytisins með framkvæmdastjórnnum sveitarfélaga um drög að frumvarpi um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga, sem haldinn var þann 19. febrúar sl., þar sem u.þ.b. helmingur fulltrúa sveitarfélaga óskaði eftir að fresti til að veita umsögn um frumvarpið í samráðsgátt stjórnvalda, hefur ráðuneytið ákveðið að framlengja samráðsfrestinn til kl. 12:00, miðvikud. 5. mars n.k.

Ráðuneytið telur rétt að áréttu að frumvarpsdrögin eru að grunni til þau sömu og birt voru í samráðsgátt stjórnvalda frá 10. mars 2023 til 20. mars 2023 þar sem 38 umsagnir bárust ráðuneytinu (sjá hér:

<https://island.is/samradsgatt/mal/3436>) og voru einnig til umsagnar hjá umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis frá 16. nóvember til 30. nóvember 2023 þar sem 31 umsögn barst Alþingi (sjá hér <https://www.althingi.is/thingstorf/thingmalin/erindi/154/478/?ltg=154&mnr=478>). Þá er afar mikilvægt að frumvarpið fái góða og vandaða umfjöllun hjá Alþingi og stendur því vilji til þess að frumvarpið komist sem fyrst til Alþingis þar sem sveitarfélögum verður að sjálfsgöðu veitt færi á að koma að sínum sjónarmiðum.

Helstu breytingar sem gerðar voru á frumvarpinu, frá þeim frumvarpsdrögum sem voru til kynningar í mars 2023, eru raktar í kafla 3.10 í frumvarpsdrögunum. Auk þess er rétt að halda því til haga að gerð var breyting á þeim frumvarpsdrögum sem voru til kynningar í mars 2023 og þeim drögum sem mælt var fyrir um á Alþingi í nóvember 2023, að ákvæði 3. mgr. 13. gr. frumvarpsdraganna var fellt brott áður en það var lagt fram á Alþingi, en ákvæðið felur í sér að það leiðir til lækkunar framlaga úr Jöfnunarsjóðs ef sveitarfélag fullnýtir ekki heimild sína til álagningar útsvar. Er ákvæðið nú aftur að finna í þeim frumvarpsdrögum sem kynnt eru.

Eru sveitarfélög eindregið hvött til að veita umsögn um frumvarpsdrögin. Óskar ráðuneytið því sérstaklega eftir því, í ljósi þeirrar umræðu sem fór fram á umræddum kynningarfundum, að sveitarfélög veiti umsögn sína um eftirfarandi atriði:

- Hvort að viðkomandi sveitarfélag telji nógildandi regluverk vera fullnægjandi eða hvort þörf sé á breytingum.
- Afstöðu sveitarfélagsins til 3. mgr. 13. gr. frumvarpsdraganna sem kveður á um að vannýting útsvars leiði til lækkunar framlaga úr Jöfnunarsjóði.

Kær kveðja,
Guðni Geir

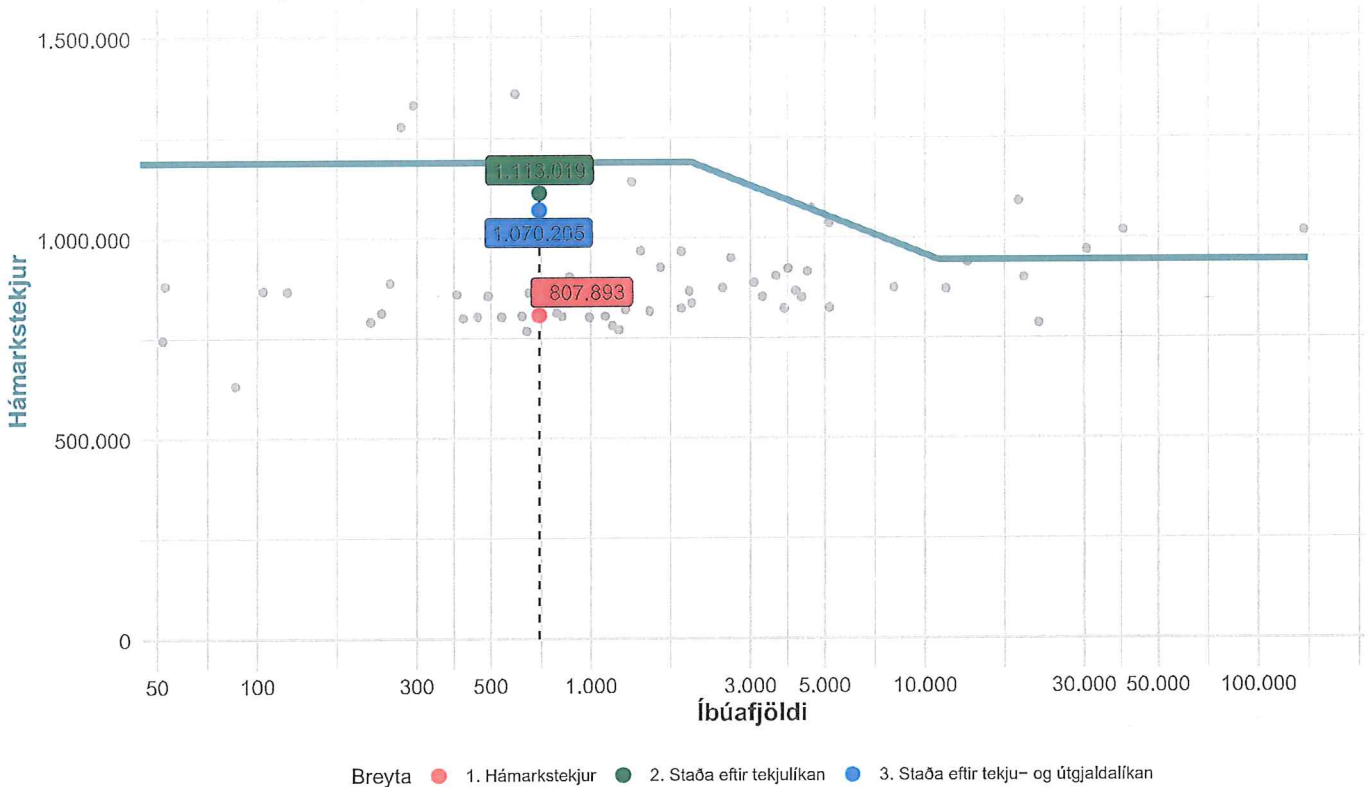

Guðni Geir Einarsson, forstöðumaður jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, staðgengill skrifstofustjóra / Director

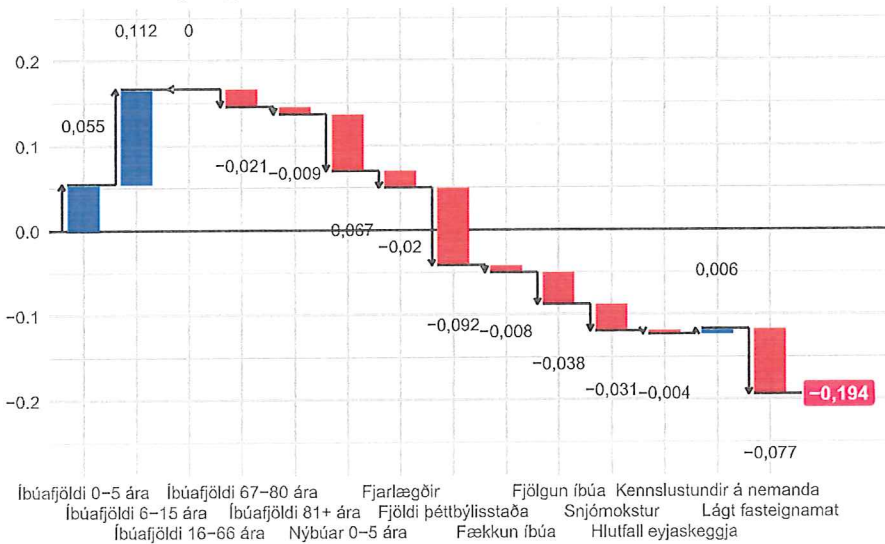
Skrifstofa sveitarfélaga og byggðamála / Department of Local Government and Regional Affairs
Innviðaráðuneyti / Ministry of Infrastructure
Sölvhólgötu 7, 101 Reykjavík, Iceland
Sími / Tel: (+354) 545 8200
<http://www.irn.is> - [Fyrirvari/Disclaimer](#)

Flóahreppur

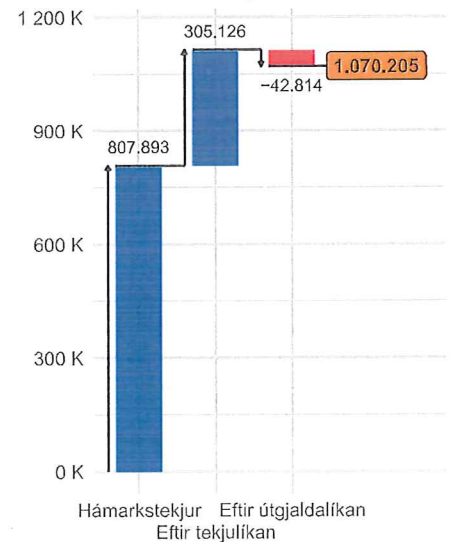
Hámarkstekjur, tekjuhagkvæmniferil og vægi útgjaldastuðuls

Samsetning útgjaldastuðuls

Mat líkans á fjárþörf á mann

$$\text{Fjárþörf á mann} = [\text{hámarkstekjur} + (\text{tekjuh.ferill} - \text{hámarkstekjur}) \times 0,8] \times (1 + 0,2 \times \text{vægi útgjalda} \times \text{útgjaldastuðull})$$

$$\text{Fjárþörf á mann} = [807.893 + (1.189.300 - 807.893) \times 0,8] \times (1 + 0,2 \times 1 \times -0,192) = 1.070.205$$

$$\text{Heildarframlög} = (\text{fjárþörf á mann} - \text{hámarkstekjur}) \times \text{Íbúafjöldi}$$

$$\text{Heildarframlög} = (1.070.205 - 807.893) \times 699 = 183.356.480$$

Fjárhagsleg áhrif af frumvarpi um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga m.v. árið 2024*

númer	Sveitarfélag	Nýtt utlutanarflíkan	Núverandi regluverk	Fjárhagsleg áhrif	Fjárhagsleg áhrif á A-hluta %	Hámarkstekjur	Útgjaldatauðull	Tekjuhagkvæmiferill	Metin fjárför
0	Reykjavíkurborg	434.615.955 kr	34.398.218 kr	400.217.737 kr	0,2%	1.015.828 kr	-0,19	943.839 kr	908.039 kr
1000	Kópavogsbær	0 kr	98.453 kr	-98.453 kr	0,0%	1.018.168 kr	-0,25	943.839 kr	896.312 kr
1100	Seltjarnarnesbær	0 kr	247.133.730 kr	-247.133.730 kr	-4,3%	1.073.620 kr	-0,23	1.119.167 kr	1.058.683 kr
1300	Garðabær	0 kr	218.059.172 kr	-218.059.172 kr	-0,8%	1.091.254 kr	0,08	943.889 kr	958.742 kr
1400	Hafnarfjarðarkaupstaður	0 kr	0 kr	0 kr	0,0%	968.848 kr	-0,21	943.889 kr	903.968 kr
1604	Möstellsbær	128.851.979 kr	524.897.336 kr	-396.045.356 kr	-2,1%	938.332 kr	0,03	943.889 kr	947.946 kr
1606	Kjósarheppur	0 kr	26.331.879 kr	-26.331.879 kr	-6,6%	1.278.328 kr	-0,60	1.189.300 kr	1.046.426 kr
2000	Reykjanesbær	1.302.680.128 kr	1.319.071.524 kr	-16.391.396 kr	-0,1%	787.320 kr	0,00	943.889 kr	846.648 kr
2300	Gründavíkurbær	518.177.100 kr	636.611.908 kr	-118.434.807 kr	-2,3%	904.340 kr	-0,22	1.146.244 kr	1.049.122 kr
2506	Sveitarfélagið Vogar	364.883.062 kr	327.624.959 kr	37.258.103 kr	1,9%	817.445 kr	-0,24	1.189.300 kr	1.060.701 kr
2510	Suðurnesjabær	738.113.102 kr	811.166.191 kr	-73.053.088 kr	-1,2%	922.315 kr	0,08	1.137.573 kr	1.111.720 kr
3000	Akraneskaupstaður	683.696.011 kr	798.565.137 kr	-114.869.126 kr	-1,1%	875.166 kr	-0,17	1.023.757 kr	959.876 kr
3506	Skorradalsheppur	0 kr	0 kr	0 kr	0,0%	2.159.344 kr	-0,68	1.189.300 kr	1.027.789 kr
3511	Hvalfjarðarsveit	0 kr	0 kr	0 kr	0,0%	1.733.050 kr	-0,08	1.189.300 kr	1.170.289 kr
3609	Borgarbyggð	1.195.461.585 kr	987.363.002 kr	208.098.582 kr	3,5%	866.283 kr	0,37	1.132.038 kr	1.157.859 kr
3709	Grundarfjarðarbær	299.169.001 kr	248.125.150 kr	51.043.851 kr	3,6%	805.077 kr	0,26	1.189.300 kr	1.169.472 kr
3713	Eyja- og Miklaholtshreppur	29.605.890 kr	38.497.236 kr	-8.891.346 kr	-3,7%	866.743 kr	-0,08	1.189.300 kr	1.107.442 kr
3714	Snæfellsbær	460.789.912 kr	439.709.327 kr	21.080.585 kr	0,7%	926.227 kr	0,33	1.189.300 kr	1.211.193 kr
3716	Sveitarfélagið Stykkishólmur	385.003.178 kr	351.456.066 kr	33.547.112 kr	1,5%	822.040 kr	0,05	1.189.300 kr	1.126.150 kr
3811	Dalabyggð	221.983.030 kr	233.582.930 kr	-11.599.901 kr	-1,0%	768.250 kr	0,04	1.189.300 kr	1.114.018 kr
4100	Bolungarvíkurkaupstaður	307.264.300 kr	275.971.585 kr	31.292.715 kr	1,9%	802.505 kr	0,01	1.189.300 kr	1.113.187 kr
4200	Ísafjarðarbær	1.219.753.949 kr	1.029.003.511 kr	190.750.439 kr	3,2%	823.209 kr	0,31	1.140.300 kr	1.144.451 kr
4502	Reykholahreppur	97.274.274 kr	167.178.975 kr	-69.904.701 kr	-8,7%	813.672 kr	0,50	1.189.300 kr	1.225.851 kr
4604	Tálknafjarðahreppur	55.595.106 kr	64.908.559 kr	-9.313.453 kr	-2,1%	888.064 kr	-0,08	1.189.300 kr	1.110.444 kr
4607	Vesturbyggð	398.725.011 kr	390.305.268 kr	8.419.743 kr	0,4%	805.113 kr	0,24	1.165.624 kr	1.165.624 kr
4803	Suðavíkurhreppur	97.093.190 kr	160.433.494 kr	-63.340.304 kr	-15,4%	791.348 kr	0,56	1.189.300 kr	1.234.696 kr
4901	Árneshreppur	4.573.175 kr	17.543.983 kr	-12.970.807 kr	-15,2%	880.888 kr	-0,71	1.189.300 kr	967.174 kr
4902	Kaldrananeshreppur	31.692.500 kr	36.255.312 kr	-4.562.812 kr	-2,3%	868.810 kr	0,21	1.189.300 kr	1.173.546 kr
4911	Strandabyggð	148.090.636 kr	196.930.412 kr	-48.839.776 kr	-4,8%	800.420 kr	0,21	1.189.300 kr	1.158.127 kr
5508	Húnaþing vestra	355.573.363 kr	394.476.845 kr	-38.903.482 kr	-2,0%	771.571 kr	-0,18	1.189.300 kr	1.064.949 kr
5609	Sveitarfélagið Skagaströnd	169.731.596 kr	133.837.682 kr	35.893.914 kr	5,0%	804.346 kr	0,29	1.189.300 kr	1.175.750 kr
5611	Skagabyggð	30.941.854 kr	46.120.626 kr	-15.178.772 kr	-10,9%	631.236 kr	-0,07	1.189.300 kr	991.025 kr
5613	Húnaþing	402.881.524 kr	398.665.372 kr	4.216.152 kr	0,2%	865.671 kr	0,27	1.189.300 kr	1.184.659 kr
5716	Skagafjörður	1.286.300.286 kr	1.131.724.832 kr	154.575.454 kr	2,1%	851.010 kr	0,37	1.127.239 kr	1.151.828 kr
6000	Akureyrarbær	1.152.489.456 kr	995.066.315 kr	157.423.141 kr	0,6%	899.864 kr	0,08	943.889 kr	949.679 kr
6100	Norðurland	820.523.849 kr	931.396.704 kr	-110.872.855 kr	-2,1%	887.933 kr	0,22	1.159.824 kr	1.154.250 kr
6250	Fjallabyggð	579.049.315 kr	606.671.044 kr	-27.621.729 kr	-0,8%	867.093 kr	0,16	1.189.300 kr	1.160.580 kr
6400	Dalvíkurbyggð	593.393.350 kr	529.084.684 kr	64.308.666 kr	2,1%	824.296 kr	0,12	1.189.300 kr	1.142.299 kr
6513	Eyjafljómsveit	432.981.734 kr	349.538.212 kr	83.443.521 kr	5,2%	781.538 kr	0,21	1.189.300 kr	1.154.155 kr
6515	Hörgarsveit	241.555.946 kr	217.176.584 kr	24.379.363 kr	2,1%	813.134 kr	0,02	1.189.300 kr	1.118.514 kr
6601	Svalbarðsströndarhreppur	147.230.051 kr	135.836.376 kr	11.393.675 kr	1,7%	855.128 kr	0,14	1.189.300 kr	1.154.986 kr
6602	Grýtbakkahreppur	107.767.854 kr	107.877.971 kr	-110.117 kr	0,0%	859.687 kr	0,04	1.189.300 kr	1.131.828 kr

6611	Tjörneshreppur	8.940.261 kr	33.123.569 kr	-24.183.308 kr	-41,0%	747.201 kr	-0,83	1.189.300 kr	919.129 kr
6613	Þingeyjarsveit	320.865.647 kr	315.538.165 kr	5.327.482 kr	0,2%	967.127 kr	0,22	1.189.300 kr	1.194.692 kr
6710	Langanesbyggð	246.181.661 kr	415.559.036 kr	-169.377.375 kr	-15,9%	803.924 kr	0,66	1.189.300 kr	1.259.816 kr
7300	Fjarðabyggð	770.838.616 kr	614.183.977 kr	156.654.639 kr	1,8%	1.036.510 kr	0,44	1.103.052 kr	1.185.811 kr
7400	Múlaþing	1.632.071.238 kr	1.330.607.365 kr	301.463.874 kr	3,7%	825.664 kr	0,45	1.102.670 kr	1.140.918 kr
7502	Vopnafjarðarhreppur	238.842.090 kr	226.847.887 kr	11.994.203 kr	1,1%	863.332 kr	0,47	1.189.300 kr	1.230.782 kr
7505	Fjótisdalshreppur	0 kr	0 kr	0 kr	0,0%	2.667.259 kr	-1,48	1.189.300 kr	838.112 kr
8000	Vestmannaeyjabær	699.774.417 kr	774.100.727 kr	-74.326.311 kr	-1,2%	915.073 kr	-0,04	1.122.658 kr	1.072.538 kr
8200	Sveitarfélagið Árborg	1.310.316.982 kr	938.606.298 kr	371.710.685 kr	2,3%	871.120 kr	0,30	943.889 kr	984.420 kr
8401	Sveitarfélagið Hornafjörður	533.431.347 kr	634.418.666 kr	-100.987.319 kr	-2,7%	874.643 kr	-0,12	1.176.021 kr	1.089.131 kr
8508	Mýrdalshreppur	161.846.571 kr	178.650.818 kr	-16.804.248 kr	-1,3%	875.186 kr	-0,30	1.189.300 kr	1.058.894 kr
8509	Skaftarhreppur	176.442.712 kr	186.903.622 kr	-10.460.910 kr	-1,0%	805.947 kr	-0,10	1.189.300 kr	1.090.532 kr
8610	Ácárhreppur	0 kr	18.944.552 kr	-18.944.552 kr	-3,8%	1.331.808 kr	-0,22	1.189.300 kr	1.137.639 kr
8613	Rangárþing eystra	441.499.774 kr	505.053.775 kr	-63.554.001 kr	-2,1%	836.885 kr	-0,28	1.189.109 kr	1.056.865 kr
8614	Rangárþing ytra	376.296.585 kr	374.761.103 kr	1.535.482 kr	0,1%	965.569 kr	0,10	1.189.300 kr	1.167.121 kr
8710	Hrunamannahreppur	139.616.742 kr	214.550.239 kr	-74.933.497 kr	-4,9%	903.018 kr	-0,30	1.189.300 kr	1.064.425 kr
8716	Hveragerðisbær	787.556.053 kr	721.835.586 kr	65.720.467 kr	1,3%	852.127 kr	0,00	1.154.806 kr	1.093.338 kr
8717	Sveitarfélagið Ölfus	440.613.553 kr	523.666.211 kr	-83.052.657 kr	-2,0%	949.414 kr	-0,05	1.172.094 kr	1.116.884 kr
8719	Grimnes- og Grafningshreppur	0 kr	0 kr	0 kr	0,0%	2.573.317 kr	-0,22	1.189.300 kr	1.136.328 kr
8720	Skeiða- og Gnúpverjahreppur	0 kr	57.957.463 kr	-57.957.463 kr	-4,7%	1.359.709 kr	0,17	1.189.300 kr	1.229.577 kr
8721	Bláskógabyggð	95.176.504 kr	200.536.069 kr	-105.359.565 kr	-4,5%	1.139.868 kr	0,14	1.189.300 kr	1.211.863 kr
8722	Flóahreppur	183.356.480 kr	183.059.311 kr	297.169 kr	0,0%	807.893 kr	-0,19	1.189.300 kr	1.070.205 kr

* í yfirlitinu er ekki lagt mat á þær skerðingar eða viðbætur sem kunna að hljóta af 13. gr. frumvarpsins.

156. lögjafarþing 2024–2025.
Þingskjal x — x. mál.
Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga.

Frá innviðaráðherra.

1. gr.

Hlutverk.

Hlutverk Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga er að jafna mismunandi útgjaldaþörf og skatttekjur sveitarfélaga með framlögum úr sjóðnum á grundvelli ákvæða laga, reglugerða og vinnureglna sem settar eru um starfsemi sjóðsins. Þá greiðir sjóðurinn önnur framlög til sveitarfélaga, samtaka og stofnana þeirra og til annarra aðila í samræmi við ákvæði laga.

2. gr.

Teckjur.

Teckjur Jöfnunarsjóðs eru þessar:

- a. Framlag úr ríkissjóði er nemi 0,036% af innheimtum skatttekjum ríkissjóðs og trygginga-
gjöldum. Þar á skal fjárhæð er nemi 0,235% af innheimtum skatttekjum og trygginga-
gjöldum renna til málefna fáttaðs fólks. Skal framlagið greiðast Jöfnunarsjóði mánaðar-
lega.
- b. Árlegt framlag úr ríkissjóði er nemi 0,264% af álagningarstofni útsvars næstlíðins tekju-
árs og skal greiðast Jöfnunarsjóði með jöfnum mánaðarlegum greiðslum.
- c. Hlutféldi útsvarstekjum sveitarfélaga af álagningarstofni útsvars ár hvert:
1. er nemi 0,77% til jöfnunar vegna reksturs grunnskóla,
2. er nemi 1,44% til jöfnunar vegna málefna fáttaðs fólks.
- Við skil á staðgreiðslu útsvars til sveitarfélaga samkvæmt lögum um staðgreiðslu opin-
berra gjalda, nr. 45/1987, skal jafnframt gera Jöfnunarsjóði sveitarfélaga skil á hlutféldi
sjóðsins í staðgreiðslu útsvars, sundurflíðað skv. 1. og 2. fötlul. 1. mgr. þessa staflíðar.
- d. Vaxtateckjur.

3. gr.

Ráðstöfun.

Teckjum Jöfnunarsjóðs skal ráðstafað sem hér segir:

- a. Til greiðslu bundinna framlaga skv. 4. gr.
- b. Til greiðslu sérstakra framlaga skv. 5. gr.
- c. Til greiðslu jöfnunarframlaga skv. 6.–9. gr.
- d. Til greiðslu framlaga vegna reksturs grunnskóla skv. 10. gr.
- e. Til greiðslu jöfnunarframlaga vegna þjónustu við fáttað fólk, sbr. 11. gr.

4. gr.

Bundin framlög.

- Bundnum framlögum skal úthlutað sem hér segir:
- a. Til Sambands íslenskra sveitarfélaga, 1,479% af tekjum sjóðsins skv. a- og b-lið og 1.
fötlul. 1. mgr. c-liðar 2. gr.
  - b. Til landshlutasamtaka sveitarfélaga, 1,379% af tekjum sjóðsins skv. a- og b-lið 2. gr. sem
skiptast jafnt á milli þeirra allra.
  - c. Til greiðslu útgjalda skv. lögum um innheimtu meðlaga o.fl.
  - d. Til Tryggingastofnunar ríkisins vegna eftirlaumasjóðs aldraðra samkvæmt lögum um
eftirlaun til aldraðra.
  - e. Til greiðslu framlaga sveitarfélaga í húsafríunarsjóð samkvæmt lögum um menningar-
minjar.

5. gr.

Sérstök framlög.

- Ráðherra úthlutar sérstökum framlögum af tekjum sjóðsins skv. a- og b-lið 2. gr., að
fengnum tillögum ráðgjafarnefndar Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, sbr. 17. gr. Sérstökum fram-
lögum skal úthlutað sem hér segir:
- a. Til að greiða fyrir sameiningu sveitarfélaga, svo sem með þátttöku í eðlilegum kostnaði
við undirbúning sameiningar, kynningu á sameiningartilöggu og framkvæmd atkvæða-
greiðslu. Ráðherra setur vinnureglur um úthlutun framlaga samkvæmt tillögum ráð-
gjafarnefndar og að fenginni umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga. Einnig er heimilt
að veita aðstoð með óskertum almennum jöfnunarframlögum, sbr. 6.–9. gr., á því ári
þegar sameiningin tekur gildi og með sérstöku framlagi í fjögur ár sem nemur þeirri
skerðingu sem kann að verða á almennum jöfnunarframlögum í kjölfar sameiningar. Þá
er heimilt að veita sérstök framlög í allt að sjö ár til að jafna skuldasöðu sveitarfélaga,
vegna kostnaðar við framkvæmd sameiningar, til að stuðla að endurskipulagningu þjón-
ustu og sjíðmýslu, stuðning vegna innviðaupþýggingar og til að rétta stöðu
sveitarfélaga þar sem fjölgun íbúa hefur verið undir áreigli meðalfjölgun íbúa í
sveitarfélögum á landsvisu. Ráðherra setur nánari ákvæði í reglugerð, sbr. 20. gr., m.a.
um forsendur og útreikning framlaga.
  - b. Til að greiða úr sérstökum fjárhagsorfðileikum sveitarfélaga með styrk eða láni, á
grundvelli, svettarsjórnariaga, og eða greiðslu framlaga vegna ráðgjafarvið fjárhagslega
endurskipulagningu sveitarfélaga.
  - c. Til greiðslu stofnkosnaðar við vamsveitur á lögbyllum þar sem hægvæmara er að mati
svettarstjórnar að leggja vamsvetu að einstökum bæjum, sbr. 2. mgr. 1. gr. laga um
vamsveitur sveitarfélaga, nr. 32/2004. Fjármarksfjárhæð vegna einstakra framkvæmda má
nema allt að 44% stofnkosnaðar við vamsvetu til heimilis- og búsparfá. Ráðherra setur
nánari ákvæði í reglugerð, sbr. 20. gr., um skilyrði fyrir úthlutun samkvæmt ákvæði
þessu.
  - d. Til greiðslu framlaga vegna sérstakra áskorana vegna hófuðstaðarálags, sem úthlutað skal
til Reykjavíkurborgar og Akureyrarbæjar, og skulu nema allt að 2,5% af tekjum sjóðsins
skv. a- og b-lið 2. gr. Framlagið skiptist þannig að einu prósentustigi þess skal skipta
jafnt á milli sveitarfélaganna og 1,5 prósentustigi skal skipta eftir fjölda íbúa þeirra 1.
janúar ár hvert.
  - e. Til greiðslu framlaga vegna skólaaksturs í dreifbýli. Útreikningar framlaga byggist á
upplýsingum frá sveitarfélögum um akstursteiðir úr dreifbýli sveitarfélags og fjölda

- b. Ákvarða skal tekjuhagkvæmni ferill skv. c-, d- og e-lið. Tekjuhagkvæmni ferill er tekjuvöðmið svæitarfélags á hvern íbúa, að teknu tilliti til stærðarhagkvæmni.
- c. Tekjuhagkvæmni ferill skal vera 26% hærri fyrir fámenn svæitarfélög en fjölmenn svæitarfélög, sbr. 2. mgr. 7. gr.
- d. Tekjuhagkvæmni ferill fyrir meðalstór svæitarfélög, sbr. 2. mgr. 7. gr., skal reiknaður á grundvelli reiknilíkans skv. 2. gr. viðauka við lög þessi.
- e. Tekjuhagkvæmni ferill skal aðlagður að því fjármagni sem er til ráðstöfunar.
- f. Til jöfnunar getur komið ef hámarksstekjur, sbr. a-lið, eru undir viðmiðum tekjuhagkvæmni ferills.
- g. Svæitarfélög sem hafa hámarksstekjur sem eru legri en tekjuhagkvæmni ferill reiknað með jöfnun samkvæmt þessu ákvæði, sem nemur 80% af mismun á gildi tekjuhagkvæmni ferils og hámarksstekjum, sbr. a-lið.
- h. Jöfnun vegna tekjuöflunarmöguleika og stærðarhagkvæmni gætur að hámarki numið 16 milljónum hlutum ráðstöfunarfjármagns framlagsanna fyrir svæitarfélög með undir 2.000 íbúa og 2,5 milljónum hlutum ráðstöfunarfjármagns fyrir svæitarfélög með yfir 20.000 íbúa. Fyrir svæitarfélög með íbúatölu á bilinu 2.000 og 20.000 skal hámarkið ákvarðað hlutfallslega út frá íbúafjölda á milli 16 og 2,5 milljónum hlutum.

9. gr.

Jöfnun vegna mismunandi útgjaldaþarfía.

Jöfnun vegna mismunandi útgjaldaþarfía byggist á hámarksstekjum svæitarfélags á hvern íbúa, ásamt jöfnun vegna mismunandi tekjumöguleika og stærðarhagkvæmni sbr. 8. gr. Útreikningur jöfnunar á þessum grundvelli skal fara fram með eftirfarandi hætti:

- a. Leggja skal til grundvallar hámarksstekjur svæitarfélags, sbr. c-lið 1. mgr. 7. gr., aðlagð að niðurstöðu jöfnunar vegna mismunandi tekjuöflunarmöguleika og stærðarhagkvæmni, sbr. 8. gr.
- b. Reiknaður skal útgjaldastöðull fyrir hvert svæitarfélög. Útgjaldastöðull skal vera vegið meðaltal staðlaðra útgjaldaþreyna, sbr. reiknilíkan skv. 1., 4. og 5. gr. viðauka við lög þessi.
- c. Útkoma hvers svæitarfélags skv. a-lið er margfölduð með útgjaldastöðuli, sbr. b-lið, á grundvelli reiknilíkans skv. 5. gr. viðauka við lög þessi.
- d. Ef hámarksstekjur eru hærri en sem nemur tekjuhagkvæmni ferill, sbr. b-lið 1. mgr. 8. gr., skal niða grundvöll jöfnunar við tekjuhagkvæmni ferill. Jöfnun skal þó ekki vera hærri en mismunur á reiknaðri útgjaldaþörf á mann og hámarksstekjum.

10. gr.

Sérstök framlög vegna rektors grunnskóla.

Teikjum Jöfnunarsjóðs vegna rektors grunnskóla skv. 1. tölul. 1. mgr. c-liðar 2. gr. að fréðregnu framlagi til Sambands íslenskra svæitarfélaga skv. a-lið 4. gr. skal varið til að jafna útgjaldaþarfir svæitarfélaga vegna kostnaðar af rekstri grunnskóla og skiptast framlögin í eftirfarandi flokka:

- a. Jöfnun framlög vegna rektors grunnskóla.
- b. Framlög vegna sérþarfía fatlaðra nemenda.
- c. Framlög vegna nemenda með íslensku sem annað mál.
- d. Framlög til Barna- og fjölskyldustofu vegna kemslu barna á grunnskólaferli sem eru að beiðni barnavendurþjónustu lögheimilissvæitarfélags vísuð utan þess á meðferðarheimili á vegum Barna- og fjölskyldustofu.

grunnskólubarna á hverri leið sem eiga heimili lengra en 3,0 km frá skóla, miðað við 1. október ár hvert. Framlög taka mið af lengstu akstursvegalengd á hverri leið frá heimili að skóla, fjölda barna, stærð ökutækis og fjölda skóladaga á viðkomandi skólaári. Ráðherra setur vinnureglur um úthlutun framlagsins samkvæmt tilögum ráðgjafarnefndar og að fenginni umsögn Sambands íslenskra svæitarfélaga.

f. Til greiðslu framlaga vegna akstursþjónustu fyrir fatlað fólk. Útreikningur framlaga byggist á umsóknunum frá svæitarfélögum um akstursþjónustu fyrir fatlað fólk ur dreifbýli. Framlög taka mið af akstursvegalengd og fjölda farþega. Ráðherra setur vinnureglur um úthlutun framlagsins samkvæmt tilögum ráðgjafarnefndar og að fenginni umsögn Sambands íslenskra svæitarfélaga.

g. Til greiðslu framlaga til sérstakra verkefna sem geta haft mikla þýðingu fyrir svæitarfélög og/eða leiða til hagþróunar í rekstri og þjónustu þeirra.

6. gr.

Almenn jöfnun framlög.

Til jöfnunarframlaga skal veita þeim teikjum sjóðsins skv. a- og b-lið 2. gr., sem eru umframt ráðstöðun skv. 4. og 5. gr. Markmið jöfnunarframlaga er að jafna mismunandi útgjaldaþörf og skattektur svæitarfélaga.

Útreikningur jöfnunarframlaga fer fram á grundvelli tveggja stöða:

1. Jöfnun vegna mismunandi tekjumöguleika og stærðarhagkvæmni, sbr. 8. gr.
  2. Jöfnun vegna mismunandi útgjaldaþarfía, sbr. 9. gr.
- Almenn jöfnunarframlög til svæitarfélaga eru endanleg niðurstaða jöfnunar skv. 1. og 2. tölul. 2. mgr.

7. gr.

Grundvallar jöfnunarframlaga.

Til grundvallar útreikningi jöfnunarframlaga gerir ráðherra árlega skrá um:

- a. Útsvarstekjur svæitarfélaga eins og þær hefðu verið tveimur ánum áður, ef miðað hefði verið við föllu nýringu álagningarráttfális útsvars.
- b. Fasteignaskattektjur allra svæitarfélaga eins og þær hefðu verið á næstliðnu ári, ef miðað hefði verið við hámark skattþlutfális fasteignaskatts, að teknu tilliti til álags, sbr. 3. gr. laga um tekjustofna svæitarfélaga, vegið með íbúafjölda.
- c. Hámarksstekjur, sem eru samtala útsvarstekna, sbr. a-lið, og fasteignaskattstekna, sbr. b-lið, og framleiðslugjalds, deilt með íbúafjölda hvers svæitarfélags 1. janúar næstliðins árs.

Við útreikning almennra jöfnunarframlaga skal svæitarfélögum skipt upp í þrjú stærðar-flokkka, fámenn svæitarfélög með undir 2.000 íbúa, meðalstór svæitarfélög með 2.000–11.000 íbúa og fjölmenn svæitarfélög með yfir 11.000 íbúa.

8. gr.

Jöfnun vegna mismunandi tekjuöflunarmöguleika og stærðarhagkvæmni.

Jöfnun vegna mismunandi tekjuöflunarmöguleika og stærðarhagkvæmni byggist á hámarksstekjum svæitarfélaga á íbúa, sbr. c-lið 1. mgr. 7. gr., stærðarhagkvæmni fjölmennra svæitarfélaga samanborið við fámenn svæitarfélög og heildarfjárhæð til úthlutunar vegna mismunandi tekjumöguleika og mismunandi útgjaldaþarfía. Útreikningur jöfnunar á þessum grundvelli skal fara fram með eftirfarandi hætti:

- a. Leggja skal til grundvallar hámarksstekjur svæitarfélags, sbr. c-lið 1. mgr. 7. gr.

- a. Ráðstöfun framlaga vegna notendastýrðrar persónulegrar aðstöðar og til verkefna sem tengjast þjónustu sveitarfélaga við fatlað fólk.
- b. Heimildir Jöfnunarsjóðs til að veita önnur framlög til þjónustusvæða, sveitarfélaga, Sambands íslenskra sveitarfélaga og annara aðila vegna rekstrarmála eða þróunarvinnu sem nýtist þjónustusvæðum og sveitarfélögum til frambrotar í málaflokknum.

12. gr.

Fasteignisjóður.

Fasteignisjóður Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga hefur það hlutverk að jafna aðstöðu sveitarfélaga við uppbyggingu eða breytingar á fæsteignum sem nýtast er í þjónustu við fatlað fólk með miklar og eða sérstakar stuðningsþarfir og til úrbóta í ferlismálum fatlaðs fólks, einkum hvað varðar aðgengi að fæsteignum, mannvirkjum og útsvæðum á vegum sveitarfélaga.

Tekjur Fasteignisjóðs eru:

- a. Tekjur af skuldabréfum í eigu sjóðsins vegna sölu á fæsteignum.
- b. Vaxtatekjur.
- c. Framlag af tekjum Jöfnunarsjóðs vegna málefna fatlaðs fólks, sbr. 11. gr.

Í samræmi við markmið Fasteignisjóðs er Jöfnunarsjóði sveitarfélaga heimilt að úthluta úr Fasteignisjóði framlögum til sveitarfélaga til uppbyggingar eða breytinga á fæsteignum sem nýtast eru í þjónustu við fatlað fólk og til úrbóta í ferlismálum fatlaðs fólks, einkum hvað varðar aðgengi að fæsteignum, mannvirkjum og útsvæðum á vegum sveitarfélaga.

Ráðherra sktur í reglugerð nánari reglur um starfssemi Fasteignisjóðs Jöfnunarsjóðs í samræmi við hlutverk sjóðsins að fenginni umsögu þess ráðherra er fer með málefni fatlaðs fólks, Sambands íslenskra sveitarfélaga og ráðgjafarnefndar Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, svo sem um skilyrði og fyrirkomulag úthlutunar framlaga skv. 3. mgr. Ráðherra er heimilt í reglugerð að kveða á um að sveitarfélagi sé heimilt að ræstaframlagi úr Fasteignisjóði til að auka eða bæta aðgengi fyrir fatlað fólk enda séu framkvæmdir ummar í samstarfi við félagsamtök og aðra aðila sem starfa í þágu almannahetilla.

13. gr.

Lækkan eða niðurfelling framlaga.

Framlög til sveitarfélaga vegna reksturs grunnskóla skv. a-, b- og c-lið 1. mgr. 10. gr. og sérstök framlög skv. c- og f-lið 5. gr. falla niður ef samantagðar heildarskatttekjur af útsvari og fæstignaskatti á hvern íbúa miðað við fullnýtingu tekjustofnanna eru á næstlíðnu ári 50% umfram meðaltekjur annarra sveitarfélaga í sama svaðarlökki, sbr. 7. gr.

Ekki skal úthluta framlögum vegna reksturs grunnskóla skv. a-, b- og d-lið 1. mgr. 10. gr. til sveitarfélaga með íbúafjölda yfir 70.000.

Ef sveitarfélag fullnýtir ekki heimild sína til álagningar útsvars skal lækka framlög Jöfnunarsjóðs svo sem getið er í 5. mgr. árið eftir til viðkomandi sveitarfélags að fjárhæð sem nemur mismun á hámarksálagningu útsvars og álagningu sveitarfélagsins á yfirstandandi ári.

Lækkun framlaga skv. 4. mgr. skal fara fram í eftirfarandi röð:

- 1. Almenn jöfnunartekjur skv. 6.-9. gr.
- 2. Jöfnunartekjur vegna reksturs grunnskóla skv. a-lið 1. mgr. 10. gr.
- 3. Framlög vegna sérþarfa fatlaðra nemenda skv. b-lið 1. mgr. 10. gr.
- 4. Framlög vegna nemenda með íslensku sem annað tungumál skv. c-lið 1. mgr. 10. gr.

14. gr.

Varasjóður.

- c. Önnur framlög til sveitarfélaga og stofnana sem tengd eru rekstri grunnskóla. Miða skal við að 70-75% af tekjum Jöfnunarsjóðs vegna reksturs grunnskóla, sbr. 1. mgr., skuli varið í jöfnunartekjur vegna reksturs grunnskóla skv. a-lið 1. mgr.

Við útreikninga jöfnunartekjanna vegna reksturs grunnskóla skv. a-lið 1. mgr. skal finna mismun heildartekjagjaldþarfjár hvers sveitarfélags og áætlaðra útsvarstekna, 2.33% af útsvarstofni, sem renna til sveitarfélaga vegna yfirfærstu á rekstri grunnskóla til sveitarfélaga.

Jöfnunarsjóður skal gera áætlun um heildartekjur skv. b-lið 1. mgr. og skulu framlög veitt á grundvelli samræmds máts á sérþörfum fatlaðra nemenda sem eiga lögheimili í sveitarfélaginu.

Jöfnunarsjóður skal annast greiðslu á útlögum kostnaði Barna- og fjölskyldustofu vegna kennslu þeirra barna á grunnskólaaðrir sem eru að beiðni barnavermáðarþjónustu lögheimilis sveitarfélags vísitð utan þess á meðferðarheimili í vegum Barna- og fjölskyldustofu og skal Jöfnunarsjóður draga fjárhæð sem nemur kennslukostnaði frá jöfnunartekjum viðkomandi sveitarfélags. Barna- og fjölskyldustofu er skylt að láta Jöfnunarsjóði í té upplýsingar um þau böm eftir því sem nauðsynlegt er við framkvæmd þessarar greinar.

Jöfnunarsjóði er heimilt að veita sérstök framlög til sveitarfélaga og stofnana vegna verkefna, nýsköpunar eða þróunarvinnu sem tengist rekstri grunnskóla skv. e-lið 1. mgr. á grundvelli sérstakra samninga. Jöfnunarsjóði er einnig heimilt að veita sérstök framlög til sveitarfélaga á grundvelli umsókna þeirra vegna ofýrisvæðna tilvika í rekstri grunnskóla sem leiða til mikilla útgjalda umfram tekjur.

Jöfnunarsjóður sveitarfélaga skal vera í bakábyrgð fyrir greiðslum til Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins vegna þeirra lífeyrisskuldbindinga sem stofnað vegna kenna og skólástjórnenda við grunnskóla. Til ábyrgðargreiðslu af hálfu sjóðsins skal þó ekki koma fyrir ein vanskil sveitarfélags háfa varað í a.m.k. sex mánuði. Jöfnunarsjóður sveitarfélaga skal halda eftir af sjóðsframlögum til einstakra sveitarfélaga þeim greiðslum ásamt vöxtum og aföllum kosnaði sem sjóðurinn hefur greitt. Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins vegna starfsmanna grunnskóla eða innheimta slikar kröfur með dörnum hætti.

11. gr.

Framlög vegna málefna fatlaðs fólks.

Sérstök deild skal starfa innan Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga vegna málefna fatlaðs fólks. Tekjur Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga vegna málefna fatlaðs fólks skv. a-lið 2. gr. og 2. fölu. 1. mgr. c-liðar 2. gr. skulu renna í sérdeildina auk framlaga af fjárlögum vegna þjónustu við fatlað fólk.

Tekjum Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga vegna málefna fatlaðs fólks skv. 2. fölu. 1. mgr. c-liðar 2. gr. að frádrægun kostnaði tengdum flutningi málaflokksins og framlagi í Fasteignisjóð, sbr. 12. gr., að viðbættum þeimur framlögum af fjárlögum, skal varið til jöfnunar vegna þjónustu við fatlað fólk, sem veitt er á grundvelli laga um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir, með greiðslu framlaga til einstakra sveitarfélaga og þjónustusvæða. Framlög skulu reiknað á grundvelli samræmds máts á stuðningsþörf á landsvísu og skal kveðið nánar á um útreikning þeirra í reglugerð, sbr. 20. gr. í reglugerðinni skal leitast við að tryggja að tekjuaukning einstakra sveitarfélaga og þjónustusvæða endurspeglí kostnaðarinn vegna mismunandi þjónustuþarfa fatlaðra íbúa. í reglugerðinni skal jafnframt kveðið á um:

Ráðherra er heimilt, að fenginni tillögu ráðgjafamefndar Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, að halda eftir allt að 5% af árlægum tekjum sjóðsins, sem verja skal til greiðslu jöfnunarfamllaga skv. a- og b-lið 2. gr., til að allt að þriggja ára í senn, m.a. til að mæta því ef ráðstöfunarfé sjóðsins verður minna eða útgjöld verða meiri en áætlað var eða vegna annarra ófyrirséðra atvika.

15. gr.

Ofgreiðid og vangreiðid framlög

Ef í ljós kemur að úthlutuð framlög til sveitarfélags hafi verið hegrri en sveitarfélagið átti rétt á samkvæmt lögum þessum eða reglum settum á grundvelli laganna, í allt að fjögur ár eftir að vanggreiðslan átti sér stað, skal Jöfnunarsjóður hafa framkvæði að leiðréttingu framllaga.

Ef í ljós kemur að úthlutuð framlög til sveitarfélags hafi verið hærri en sveitarfélag átti rétt á samkvæmt lögum þessum eða reglum settum á grundvelli laganna, í allt að fjögur ár eftir að ofgreiðslan átti sér stað, er Jöfnunarsjóði heimilt að hækka önnur framlög til sveitarfélagsins þar til ofgreiðslan hefur verið leiðrétt.

Greiðslur á grundvelli þessa ákvæðis skulu ekki bera vexti.

16. gr.

Heimild til vinnslu persónuupplýsinga.

Jöfnunarsjóði er heimil vinnsla persónuupplýsinga, þar á meðal viðkvæmra persónuupplýsinga um fátílanir og þroskarskanir einstaklinga sem njóta þjónustu sveitarfélaga og um þarfir nemenda sem þurfa á sérfræðiaðstoð að halda í grunnskólum sveitarfélaga, í þeim tilgangi að síma lögbundnu hlutverki sínu samkvæmt lögum þessum að uppfyllnum skilyrðum laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

17. gr.

Aðgangur að upplýsingum.

Sveitarfélögum, stofnunum þeirra og öðrum opinberum aðilum er skýft að láta Jöfnunarsjóði sveitarfélaga í té allar upplýsingar sem nauðsynlegar eru til ákvörðunar og úthlutunar framllaga úr sjóðnum samkvæmt þessum lögum.

18. gr.

Ráðgjafamefnd.

Að afloknum sveitarsjóðsmarkosningum skipar ráðherra sjö manna ráðgjafamefnd til fjögurra ára sem gera skal tillögur til ráðherra um framlög skv. 5.–13. gr. Sex nefndarmenn skulu skipaðir samkvæmt tilnefningu Sambands íslenskra sveitarfélaga en einn án tilnefningar og skal hann vera formaður nefndarinnar. Varamenn skulu tilnefndir með sama hætti.

19. gr.

Yfirsjórn.

Ráðherra hefur á hendi yfirsjórn Jöfnunarsjóðs. Sjóðurinn skal vera í vörslu ráðuneytisins sem annast afgreiðslu á vegum hans, úthlutun og greiðslu framllaga og bókhald sjóðsins.

20. gr.

Ársreikningar.

Árlega skal semja reikning Jöfnunarsjóðs sem endurskoðaður skal af Ríkisendurskoðun. Ársreikninginn skal birta í B-deild Stjórnartíðinda.

21. gr.

Reglugerð.

Ráðherra setur í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga reglugerð með nánari ákvæðum um starfsemi sjóðsins. Jafnframt setur ráðherra reglugerðir um úthlutun framllaga samkvæmt einstökum ákvæðum laga þessara, að fenginni umsögn ráðgjafarmeðfndar Jöfnunarsjóðs.

22. gr.

Gildistaka.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 2026.

Þrátt fyrir 1. mgr. öðlast e-, f- og g-liður 1. tölul. 22. gr. þegar gildi.

23. gr.

Breytingar á öðrum lögum.

Við gildistöku laga þessara verða eftirfarandi breytingar á öðrum lögum:

1. *Lög um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995:*

a. B-liður 1. mgr. 1. gr. laganna fellur brott.

b. Á eftir orðinu „leyfsgjöldum“ í 1. mgr. 2. gr. laganna kemur: úthlutuðum framllögum úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga.

c. III. kafli laganna. Um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga, fellur brott, ásamt fyrirsögn.

d. Ákvæði til bráðabirgða XV. XIX–XXI, XXII–XXVIII og XXXII–XXXIII í lögnum og viðauki við lög til falla brott.

2. *Sveitarsjórnarlög, nr. 138/2011:*

a. Við 1. mgr. 83. gr. laganna bætist og nánari ákvæði um forsendur láns úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga skv. 1. tölul. 1. mgr. 84. gr. og skv. lögum um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga.

b. Í stað orðanna „skv. 15. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995“ í 1. tölul. 1. mgr. 84. gr. kemur: skv. lögum um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga.

Ákvæði til bráðabirgða.

I.

Við tekjur Jöfnunarsjóð skv. 2. gr. bætist framlag úr ríkissjóði, sem ákveðið er í fjárfögum ár hvert, sem skal ráðstafa með greiðslu framllaga vegna kostnað sveitarfélaga vegna verkefna á grundvelli samkomulags milli ríkis og sveitarfélaga um stuðning við íónlistarnám og jöfnun á nösiböðnum nemenda til tónlistarnáms. Kostnaður vegna verkefna samkvæmt þessari grein skal innheimtur af úthlutun framllaga Jöfnunarsjóðs til sveitarfélaga í hlutfalli við íbúafjölda á því ári sem kostnaður er innheimtur.

II.

Jöfnunarsjóði sveitarfélaga er heimilt að halda eftir allt að 1.000 millj. kr. af tekjum sjóðsins skv. a-, b- og d-lið 2. gr., utan þeirrar fjárhæðar sem skal renna til málæfna fátíðs fólks, á hverju ári á tímabilinu 2025–2035 til að safna fyrir sérstökum framllögum úr sjóðnum sem koma til vegna sameiningar sveitarfélaga, sbr. a-lið 5. gr.

III.

Við tekjum Jöfnunarsjóðs skv. 2. gr. bætist framlag úr ríkissjóði, sem ákveðið er í fjárlögum ár hvert, sem skal ráðstafa með greiðslu framlaga til einstakra sveitarfélaga til að mæla kostnaði sveitarfélaga vegna samþættingar þjónustu í þágu farseldar barna.

Framlög til einstakra sveitarfélaga skv. 1. gr. skulu ekki vera hæri en umframkostnaður sveitarfélagsins af framkvæmd laga um samþættingu þjónustu í þágu farseldar barna að frádregnum ávinningsi sem sveitarfélagið fær af þeim.

Nánar skal kveðið á um útreikning framlaga samkvæmt þessari grein í reglugerð, sbr. 21. gr.

IV.

Við tekjum Jöfnunarsjóðs skv. 2. gr. á árunum 2025-2027 bætist arleigt framlag úr ríkissjóði sem Jöfnunarsjóður úthlutar til þeirra sveitarfélaga sem bjóða öllum nemendum upp á gjaldfrjálsar skólamáltíðir í grunnskólum.

Framlög skv. 1. mgr. skal skipiast hlutfallslega á milli sveitarfélaga eftir heildarmenningarþjóða í grunnskólum í hverju sveitarfélagi 1. janúar skólaárið á undan og greiðist mánaðarlega til sveitarfélaga frá gjaldstöku laganna til loka árs 2027 að undanskildum júlímánuði ár hvert. Ef ekki kemur til úthlutunar til sveitarfélags á grundvelli ákveðins skal reiknað framlag Jöfnunarsjóðs til viðkomandi sveitarfélags endurgreitt ríkissjóði.

Ákveði sveitarfélaga að taka gjald fyrir skólamáltíðir á grundvelli 23. gr. laga um grunnskóla, nr. 91/2008, eftir að Jöfnunarsjóður hefur úthlutað framlagi til þess á grundvelli 1. og 2. mgr., skal sveitarfélagið endurgreiða Jöfnunarsjóði úthlutað framlag til þess fyrir það tímabil sem sveitarfélagið hefur tekið gjald fyrir skólamáltíðir, og skal fjárhæðin renna í ríkissjóð. Sama á við ef sjálfstætt rekinn grunnskóli, sem gert hefur þjónustusamning við sveitarfélag á grundvelli 43. gr. a laga um grunnskóla, ákveður að taka gjald fyrir skólamáltíðir.

Jöfnunarsjóði er heimilt að halda eftir öðrum framlögum sjóðsins hafi sveitarfélagið fengið ofgreitt framlag, sbr. 3. mgr.

Ráðherra skal skipa starfshóp skipaðan einum fulltrúa ráðherra sem fer með sveitarsjóðarmál, sem jafnframt er formaður, einum fulltrúa ráðherra sem fer með málefni grunnskóla og tveimur fulltrúum Sambands íslenskra sveitarfélaga sem skal leggja mat á nýjning og áhrif framlags skv. 1. mgr. Meðal annars skal meta áhrif á markmið um að auka jöfnuð og draga úr fátækt meðal barna, hvort allir árgangar nýji sér gjaldfrjálsar skólamáltíðir og hver se ávinningsur einstakra sveitarfélaga og landslúta. Þá skal meta reynslu og ánægju nemenda og foreldra. Niðurstaoða hópsins skal liggja fyrir eigi síðar en 30. júní 2025.

V.

Þrátt fyrir 6. gr. til 9. gr. og viðauka við lög þessi, skulu framlög til hvers sveitarfélags árið 2026 ekki nema legrri fjárhæð en 85% af fasteignaskatts- tekjufjönum- og útgjaldajöfnunarframlagi sem úthlutað var til viðkomandi sveitarfélags árið 2025, að undanskildu fækkunarframlagi útgjaldajöfnunarframlaga. Hlutfallið skal árið 2027 vera 70%, 55% árið 2028 og 40% árið 2029. Skulu framlégin 2025 samkvæmt þessari grein uppreiknuð með vísifölu neysliverðs fyrir hvert ár miðað við nóvember árið á undan.

VI.

Þrátt fyrir d-líð 5. gr. skulu framlög vegna lífförðuðabarálags nema 1% af tekjum Jöfnunarsjóðs skv. a- og b-líð 2. gr. á árunum 2026, 1.75% á árinu 2027 og 2.5% á árinu 2028.

Víðauki

1. gr.

Miða skal við eftirfarandi útgjaldabreytur og vogir þeirra fyrir jöfnun vegna mismunandi útgjaldabará, sbr. 1. mgr. 9. gr.

Útgjaldabreyta	Vogir
Hlutfall 0-5 ára íbúa	18%
Hlutfall 6-15 ára íbúa	13%
Hlutfall 67-80 ára íbúa	4%
Hlutfall íbúa eldri en 81 árs	3%
Hlutfall barna 0-5 ára af erlendum uppruna	6%
Fjarlægðir í kílómetrum milli útmarka sveitarfélaga	5%
Fjöldi byggðakjarna í sveitarfélagi, að hámarki fjóra	13%
Fækkun íbúa umfram 1% að meðaltali síðustu þrjú ár	3%
Fjölguum íbúa umfram 2,5% að meðaltali síðustu þrjú ár	5%
Sníómokstur, km	4%
Serstakar samgönguhindranir	3%
Stærðarhagkvæmni grunnskóla	8%
Lágt fasteignamat	15%

2. gr.

Skýringar á útgjaldabreytum:

- Hlutfall íbúa eftir aldri: Hlutfall íbúa á viðkomandi aldersbili af heildaríbúafjölda sveitarfélags.
- Hlutfall barna 0-5 ára af erlendum uppruna: Við útreikninginn skal miða við fjölda barna með erlent ríkisfang, fjölda barna með íslenskt ríkisfang sem fæddust erlendis og fjölda barna þar sem ríkisfang annars foreldris er erlent
- Fjarlægðir í kílómetrum milli útmarka sveitarfélaga: Lagðir eru saman aksturisleggir frá nyrstu, syðstu, austnustu og vestnustu byggð (lögbylí) í sveitarfélagi að stærsta byggðakjarna þess. Sé enginn byggðakjarni skal þess í stað miða við landfræðilega miðju sveitarfélagsins. Hver aksturleggur skal einungis talinn einu sinni við útreikninginn.
- Fjöldi byggðakjarna í sveitarfélaginu: Miða skal við fjölda byggðakjarna samkvæmt skilgreiningu Hagstofnunar, umfram einn og að hámarki fjóra. Þó skal eingöngu miða við byggðakjarna með íbúafjölda yfir 50 íbúa.
- Fækkun íbúa umfram 1%: Miðað er við meðaltalsfækkun síðustu þriggja ára, að því marki sem hún er umfram 1%.
- Fjölguum íbúa umfram 2,5%: Miða skal við meðaltalsfjölgun síðustu þriggja ára, að því marki sem hún er umfram 2,5%.
- Sníómokstur, km.: Samanlagður kílómetrafjöldi þeirra vega í þéttbýli þar sem sveitarfélag er veghaldari. Þessi stuðull á eingöngu við þau sveitarfélög sem eru að meginu til norðan miðlunu landsins.
- Serstakar samgönguhindranir: Miðað er við hlutfall íbúa í sveitarfélagi sem búa á eyjum.
- Stærðarhagkvæmni grunnskóla: Byggir á reiknilíkani sem ætlað er að lýsa sem best hagkvæmni grunnskóla miðað við fjölda nemendur í hverjum skóla, sbr. 1. hluta 3-gr.

reglugerðar nr. 351/2002. Lita má á niðursöðun reiknilkansins sem útreiknaðan kennslustundafjölda á hvern nemanda vegna almenningar kennslu í grunnskólum.
n. Lág fasteignamat: Verðstöðvull fasteignamat sérbýlis, að því marki sem hann er meira en 35% lægri en hjá því sveitarfélagi sem var með hæsta fasteignamat sérbýlis árið á undan. Stuðullinn reiknast eingöngu fyrir sveitarfélög með að minnsta kosti einn byggðakjarna.

3. gr.

Teikjuhagkvæmiferill meðalstóra sveitarfélaga, sbr. d-lit 1. mgr. 8. gr., er fundinn með eftirfarandi reiknilkanum:

$$T_p = \frac{T_{11.000} - (1+0,26)^p T_{11.000}}{9.000} (p - 2000) + T_{11.000}$$

þar sem T_p táknar teikjuhagkvæmiferil fyrir sveitarfélag með íbúafjöldann p og tölun 0,26 táknar hlutfall stærðarhagkvæmni. Formúlan lýsir línulegri lekkun færlisins á íbúafjöldabilinu 2.000 til 11.000.

4. gr.

Hver útgjaldabreyta sbr. 1. gr. víðauka er stöðluð, sbr. b-lit 1. mgr. 9. gr., þannig að hún hafi meðaltalið núll og staðalfrávikitið einn, sbr. eftirfarandi reiknilkan:

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma}$$

þar sem x er útgjaldabreyta, μ er meðallit sömu breytu og σ staðalfrávik hennar. Tilgangur síðolumarinnar er að umbreyta breytingunum þannig að taka megi vegið meðaltal þeirra.

5. gr.

Útgjaldastuðull hvers sveitarfélags, sbr. c-lit 1. mgr. 9. gr., er fundinn með eftirfarandi reiknilkanum:

$$u = 1 + 0,2 \sum z_i w_i$$

þar sem z_i er útgjaldabreyta i , w_i er vægi útgjaldabreytu i og $\sum w_i = 1$. Talan 0,2 táknar styrk útgjaldastuðulsins í líkaninu. Tilgangur formúlunnar er að taka vegið meðaltal útgjaldabreyta og stýra styrk útgjaldastuðulsins í líkaninu.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er samsíð í innviðaröðuneytinu og er lagt fram af ráðherra sveitarstjórnarmála til að ná fram markmiðum þingsályktunar nr. 2/154, um stefnumótandi áætlun í mál-efnum sveitarfélaga fyrir árin 2024–2038 og aðgerðaráætlun fyrir árin 2024–2028.

Markmið og áherslur þingsályktunarinnar eru m.a. að sveitarfélög á Íslandi verði öflugur og sjálfbær vettvangur, lýðræðislegar starfsemi, sjálfsstjórn og ábyrgð sveitarfélaga verði virit og að frýggð verði sem jöfnust réttindi og aðgerir íbúa að þjónustu. Með þingsályktuninni er stigið mikilvægt skref í þá átt að efla sveitarstjórnarstigið hér á landi, auka sjálfbærni sveitarfélaganna og bæta enn frekar þjónustu víð íbúana. Ef markmiðum ályktunarinnar verður náð verða sveitarfélög jafnframt betur í stakk búið til að mæta margvæglegum áskorunum sem þau og samfélagið allt standur frammi fyrir á hvefjum tíma, sem og að sinna brynum laegsmunamálum íbúanna.

Í umræddri aðgerðaráætlun þingsályktunarinnar er ltevið á um aðgerð sem snýr að endurskoðun regluverks Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga og er ætlað að stuðla að markvissari og

réttláttari úthlutun úr sjóðnum, einfalda skipulag sjóðsins og stuðla að því að hann fylgi þróun sveitarfélagagerðarinnar. Markmið með endurskoðuninni er jafnframt að auka jöfnuð sem sýður víð langfámastefnumótun, m.a. á sviði opinberra fjármála. Í janúar mánuði 2023 skipaði innviðaróðherra starfshóp um endurskoðun á Jöfnunarsjóði sveitarfélaga (hér eftir vísað til sem starfshóps) og var markmið starfshópsins í samræmi við ofangreind markmið um að bæta greið jöfnunar, einfalda útreikninga og skipulag sjóðsins og tryggja að sjóðurinn fylgi þróun sveitarfélagagerðarinnar. Starfshópurinn byggði á vinnu verkefnissjórnar sem ráðherra skipaði í apríl 2021 um endurskoðun á tekjustofnun sveitarfélaga. Starfshópurinn var skipaður fulltrúum innviðaróðherra og Sambands íslenskra sveitarfélaga og með höpnum starfði jafnframt starfsfólk innviðaröðuneytisins og Sambands íslenskra sveitarfélaga.

Í skýrslu um endurskoðun á regluverki Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, sem starfshópurinn skilaði af sér í marsmánuði 2023, eru lagðar fram tillögur sem hafa það markmið að framflog Jöfnunarsjóðs fari þangað sem mest þörf er á með tilliti til tekjujöfnunarmöguleika sveitarfélaga, ásamt fleiri umbótaáttum. Aðaltilgangur starfshópsins er nýtt líkan til grundvallar nýju jöfnunarframlagi sem leysir tiltekin framlög Jöfnunarsjóðs af hólni og sameinar þau í eitt almennu jöfnunarframlag.

Frumvarp þetta byggist í grunninn á framangreindri skýrslu starfshópsins og felur fyrst og fremst í sér grundvallarbreytingar á almennum jöfnunarframlögum Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga. Með frumvarpinu er einnig lagt til að reglur um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga og starfsemi hans verði færðar úr lögum um tekjustofna sveitarfélaga og að set verði ný heildarlög um sjóðinn. Auk þess eru lagðar til ýmsar aðrar breytingar sem hafa það að markmiði að einfalda regluverk sjóðsins og auka gagnsæi þess. Frumvarpið var áður lagt fram á A-lþingi á 154. löggjafarþingi 2023–2024 en í janúar 2025 fóli ráðherra ráðgjafarhefnd Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga að ganga frá endanlegum tillögum um breytingar á starfsemi og regluverki sjóðsins. Frumvarpið nú ondurluflutt með nokkrum breytingum sem nánar er gort grein fyrir í kafla 3.10.

2. Tilfni og nauðsyn lagasettingar.

2.1. Um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga.

Jöfnunarsjóður sveitarfélaga gegnir því hlutverki að jafna mismunandi tekjuöfnunarmöguleika og útgjaldaþörf sveitarfélaga með framlögum sem veitt eru á grundvelli III. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995, og ákveða reglugerða og vinnureglna sem settar eru um starfsemi hans. Rekja má sögn Jöfnunarsjóðs til ársins 1932 þegar lög nr. 68/1932 um breytingar á fjátrekralögum voru samþykkt. Á þeim tíma var framfærsla tekjulagra eitt af aðalverkefnum sveitarfélaga og til að jafna stöðu sveitarfélaga var fjármagn tekjó úr ríkissjóði til að endurgreiða þeim sveitarfélögum sem hallaði mest á vegna verkefnisins. Sérstakur Jöfnunarsjóður var síðan settur á laggimar árið 1937 með lögum nr. 60/1937 og frá þeim tíma hefur jöfnun á fjárlátunum sveitarfélaga vegna vissra þátta farið að mestu fram í gegnum Jöfnunarsjóð.

Við breytingu á verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga árið 1990 fór fram umtalsverð endurskoðun á starfsemi sjóðsins og var jöfnunarhlutverk hans stórfraukið. Auk þess voru sjóðnum falið tiltekin verkefni til að greiða fyrir verkaskiptingunni og stuðla að sameiningu sveitarfélaga. Með verkaskiptingunni var lagður grundvöllur að skiptingu framlaga sjóðsins sem veitt em í dag og segja má að sjóðurinn hafi þá tekið til starfa í núverandi mynd. Síðan þá hefur hins vegar mikil þróun átt sér stað á starfsemi og viðfangsefnum sjóðsins og ýmsar breytingar hafa orðið á regluverki hans. Einnig hafa ný og stór verkefni komið til. Helst má nefna þegar sjóðurinn fékk nýtt hlutverk við yfirferslu alls grunnskólaakostnaðar frá ríki til sveitarfélaga 1.

Í framangræindri skýrslu starfshópsins kemur m.a. fram áhersla á að jöfnunarkerfið stöðji betur við þau sveitarfélög sem teljast í meðalstærð miðað við núverandi skipan og þau sveitarfélög sem hafa fleiri en einn þéttbýliskjarna og flóknar útgjaldabætur. Með því sé einnig stuðlað að fjárhagslegum hvötum til sameininga í jöfnunarkerfinu og um leið stuðli jöfnunarkerfið enn frekar að fjárhagslegri sjálfbærni sveitarfélaga með tilliti til íbúafjölda. Eftir sem áður ætti jöfnunarsjóður að veita sveitarfélögum framlög á grundvelli byggeðisnárníða og taka nið af sóstökum aðstoðum sveitarfélaga.

Í skýrslunni er einnig rakið að mikilvægt sé að endurskoðun á regluverki sjóðsins taki mið af því að einfalda og auka gagnsæi um forsendur útlitunar, stuðla að betra samspili mismunandi framлага og koma í veg fyrir yfirjöfnun, þ.e. herri framlög úr sjóðnum en góð rök eru fyrir sé lítið á heildarmyndina. Jafnframt ætti að taka mið af því að skerpa jöfnunarlutverki sjóðsins að teknu tilliti til mismunandi tekiðra sveitarfélaga til að afa sér-tekna á grundvelli útsvars og fasteignaskatts. Að lokum sé mikilvægt að stefna að því að framlög sjóðsins endurspeglí enn betur útgjaldabætur með tilliti til ýmissa þátta.

Eftir að frumvarpið var lagt fram á Alþingi, eins og rakið er að ofan, hefur það verið tekið nánari skoðunar og gerðar á því breytingar, sbr. kafla 3.10 í greinargerð þessari. Koma breytingar til m.a. eftir yfirferð á umsögunum sveitarfélaga frá því drög af frumvarpinu voru fyrst kynnt. Akveðnar áherslubreytingar hafa verið gerðar á markmiðum frumvarpsins, t.d. er ekki sérstaklega lagt upp með að nýtt jöfnunarkerfið leggi til innbyggða hvata til sameininga heldur frekar að regluverk sjóðsins dragi úr neikvæðum hvötum til sameininga sveitarfélaga. Þá er afmarkað nánar það markmið frumvarpsins að í stað þess að nýtt úthlutunarkerfi stöðji sérstaklega við meðalstór sveitarfélög, þá er lögð aukinn áhersla á að sjóðurinn stöðji við sveitarfélög sem hafa stórt þjónustusóknarsvæði og fjölbreytt byggeðismynstur og hafa af þeim sökum miklar útgjaldabætur. Auk þess er lagt upp með að sjóðurinn stöðji áfram við veikari byggðir en sú breyting er gerð að það verði gert með almennum hætti í stað sérteks. Samantekið byggist frumvarp þetta á eftirlitandi meginmarkmiðum:

1. að sjóðurinn fylgi þróun sveitarstjórnarstígsins.
2. að sjóðurinn stöðji áfram við sveitarfélög sem hafa stórt þjónustusóknarsvæði og fjölbreytt byggeðismynstur og hafa af þeim sökum miklar og flóknar útgjaldabætur.
3. að dregið sé úr neikvæðum hvötum í regluverki sjóðsins til hamlismeningar sveitarfélaga.
4. að regluverkið stuðli enn frekar að sjálfbærni sveitarfélaga.
5. að sjóðurinn stöðji áfram við veikari byggðir.
6. að sjóðurinn stöðji við sveitarfélög sem talin eru sinna höfuðstaðarlutverki.
7. að framlög vegna nemenda með íslensku sem annað tungumál taki mið af þróun miðla-flokkssins og að sveitarfélög njóti sama réttar til framlaga.
8. að leiðarljósi breytinganna verði einföldun regluverks og aukin gagnsæi.

Auk þess er meginmarkmið frumvarpsins að gæta að grundvallarlutverki jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, sem er að jafna stöðu sveitarfélaga með lægri tekjur og mismunandi útgjaldabætur en sambærileg sveitarfélög, þennig að allir íbúar landsins fái notið samis komar þjónustu frá sínu sveitarfélagi, sama hvar þeir búa.

2.3. Tillaga starfshópsins.

Í skýrslu starfshópsins er bent á að grunnhönnun, jöfnunarframлага jöfnunarsjóðs miðast við gamla sveitarfélagskipan og mismunandi þjónustulutverki sveitarfélaga frá því sem áður

ágúst 1996, en um þróungar af því fjármagni sem fluttist til sveitarfélaganna í tengslum við yfirferðsluna rennur til jöfnunarsjóðs. Árið 2011 fékk sjóðurinn síðan annað stórt lutverk þegar verkefni í tengslum við málefni fjárlaós fólks færðust frá ríki til sveitarfélaga. Í sérdeild jöfnunarsjóðs rennur nú akveðið hlutfall af útsvarsstofni sveitarfélaga auk tiltekinnna framлага á fjárlögum vegna þjónustu við fatlað fólk.

Sjóðnum hafa einnig verið fengin margvísleg önnur verkefni sem hafa aukið umfang hans verulega, þar á meðal verkefni sem ekki eru eingöngu jöfnunarkerfni í hefðbundnum skilningi. Sjóðnum hefur einnig verið látið að veita framlög vegna tiltekinnna verkefna sem féla í sér endurgreiðslu á kostnaði sveitarfélaga í tengslum við verkaskipningu ríkis og sveitarfélaga og lagabreytingar þar að lítandi. Þessi um þetta eru framlög vegna Innheimtustofnunar sveitarfélaga, verkefna á grundvelli samkunnalags milli ríkis og sveitarfélaga um stuðning við ion-lisiamám og verkefna vegna samþættingar þjónustu í þágu farsældar barna. Mikil breyting hefur orðið á tekjum sjóðsins í samræmi við breytt hlutverk hans. Tekjur sjóðsins voru innan við tvo milljarðar kr. árið 1990, læplega 20 milljarðar kr. árið 2010 og árið 2022 voru heildar-tekjur hans um 60,5 milljarðar kr. Þar af voru tekjur sjóðsins vegna hlutdeilda í útsvart vegna rekstrars grunnskóla um 15,2 milljarðar kr. og vegna rekstrars á þjónustu við fatlað fólk um 19,5 milljarðar kr.

Síðan jöfnunarsjóður tók til starfa í núverandi mynd hefur hann fengið sífellið meira vægi í tekjum sveitarfélaga eins og rakið er að framan. Á þessum tíma hafa jafnframt orðið miklar breytingar á sveitarfélagskipan. Árið 1990 voru sveitarfélög 204 talsins en um aldamótin síðustu vortu þau 124. Nú eru þau 62 og hefur þeim því fækkað um 62 frá því á árinu 2000. Breytingarnar hafa haft í för með sér að mörg sveitarfélaganna sem hafa orðið til eru með miklar og flóknar útgjaldabætur. Mörg þeirra eru með marga þéttbýliskjarna og reka marga skóla sem margir hveirji eru óhagkvæmir í rekstri svo eittíhvað sé nefnt. Á sama tíma eru sveitarfélögin þó fámenn í alþjóðlegum samanburði en 9 þeirra eru með íbúafjölda undir 250 og 28 eru með íbúa færri en eitt þúsund. Regluverk sjóðsins hefur hins vegar ekki breyst mikið í áramna rás. Líklegt er að sveitarfélögum fækki enn frekar á næstu árum og ljóst er að sjóðurinn þarf að þróa í takt við þær breytingar sem hafa átt sér stað og eiga eftir að eiga sér stað á skipan sveitarfélaga.

2.3. Markmið

Sveitarfélögum eru falin ýmis verkefni samkvæmt lögum og eru þær skyldur á herðum sveitarfélaganna óháð aðstoðum þeirra, stærð, íbúasamsetningu, staðsetningu o.s.frv. Sveitarfélög vinna einnig að sameiginlegum velferðarmálum íbúa eftir því sem fært þýkar á hverjum tíma auk þess að sinna öðrum verkefnum er varða íbúa þeirra, enda séu öðrum ekki falin þau verkefni í lögum. Ýmsur ástæður eru fyrir því að geta sveitarfélaga til að sinna verkefnum sínum er misjöfn. Landfræðilegar, lýðfræðilegar og félagslegar aðstæður geta útgjaldabætur mismunandi. Þá má gera ráð fyrir að fjölmennari sveitarfélög amans vegar og þéttbýli hins vegar njóti hagkvæmi umfram önnur. Ljóst er að tekjuöflunarmöguleikar sveitarfélaga eru misjafnir og ekki endilega í samræmi við útgjaldabætur.

Markviss jöfnun er forsenda þess að öll sveitarfélög geti sinnt lögbundinni þjónustu við íbúa. Hún skapar skilyrði fyrir jafnrétti hvað búiðu varðar og jafnar lífsgeði um landið. Yfirtefsla umfangsmikilla verkefna frá ríki til sveitarfélaga hefur enn fremur kallað á jöfnunarbætur. Mikilvægt er að fjárhagslegt jöfnunarkerfi sé hlutfægt og byggist á traustum mælikvörðum og forsendum. Einnig er mikilvægt að jöfnunarkerfið rýri ekki atvahnafteisi sveitarfélaga eða dragi úr hvötum til umbóta og framfarra.

var. Af þeim sökum leggur höpurinn til nýtt líkan fyrir úthlutanum jöfnunarframlaga sjóðsins sem leysir núverandi tekjuföfnunar-, útgjaldajöfnunar- og fasteignaskattframlög sjóðsins af hólmi. Um er að ræða gagnsætt líkan sem sameinar fyrngreind framlög í eitt. Hið nýja líkan byggist á tveimur meginstöðum, jöfnun vegna mismunandi tekjumöguleika og jöfnun vegna mismunandi útgjaldaþarfa, og tekur útreikningar hins nýja framlags tillit til beggja stöða. Að auki leggur starfshópurinn til nýtt framlag vegna sérstakra áskorana sem verði hluti af sérstökum framlögum Jöfnunarsjóðs.

Í frumvarpi þessu er lagt til að frammangreind tillaga starfshópsins verði lögfest og að úthlutað verði hinum nýju framlögum sjóðsins frá og með árinu 2025 að teknu tilliti til aðlögnarinnatímabils.

2.4. Ávinningur

Með nýju almennum jöfnunarframlagi verður mikil einfiöldun á jöfnunarkerfinu þar sem eitt framlag tekur við af helstu framlögum sjóðsins sem nú eru hvert um sig reiknað út frá mismunandi reglum sem um þau gilda. Nýtt jöfnunarkerfi er ferli þar sem reiknað er út heildstær jöfnunarframlag og með breytingum mun jafnframt ríkja meira gagnsæi um hver heildarframlög til sveitarfélags verði. Með því að sameina helstu framlög sjóðsins í eitt næst fram jöfnun á heildsæðari grunni og frekar er komið í veg fyrir yfirjöfnun, þ.e. hærri einstök framlög en eiga við góð rök að stýðjast þegar heildarmyndin er skoðuð. Almennt hækka framlög til sveitarfélaga að teknu tilliti til eigin tekjuföfnunarmöguleika og jafnframt eýkst stuðningur við sveitarfélög með flóknar útgjaldaþarfi. Eftir som áður verður tekið tillit til sérstakra áskorana og byggðasjónarmóta. Með nýju jöfnunarframlagi verður hægt að fella niður fasteignaskattframlag sjóðsins, en ákvörðun sveitarfélaga um fasteignaskattshlutfall hefur áhrif á útreikning framlaga í núgildandi kerfi. Helur framlagið því verið gagnrýnt fyrir að vera skattafteyjiandi eins og rakið er í kafla 3.8, og er mikill ávinningur fölginn því að fella niður framlagið.

3. Meginnefni frumvarpsins

3.1. Heildarlög um Jöfnunarsjóð

Starfsemi Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga hefur byggst á lögum settum af Alþingi allt frá árinu 1937. Frá árinu 1990 hefur verið fjallað um grundvöll sjóðsins og framlög hans í lögum um tekjustofna sveitarfélaga, sb. lög nr. 91/1989, sem endurútgefin voru með lögum nr. 4/1995. Lög um tekjustofna sveitarfélaga eru þannig uppbyggð að í 1. gr. laganna er mælt fyrir um að tekjustofnar sveitarfélaga séu þrenns konar: fasteignaskattur, úthlutað framlög úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga og útsvar. Í II. kafla laganna er að finna þær reglur sem gilda um fasteignaskatt, í III. kafla er fjallað um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga og í IV. kafla er mælt fyrir um útsvar.

Í frumvarpi þessu er lagt til að ákvæði laga er fjalla um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga verði færð úr lögum um tekjustofna sveitarfélaga og að lögfest verði heildarlög um sjóðinn og starfsemi hans. Ástæður þess eru ýmsar en fyrst og fremst er horft til þess að umfang sjóðsins hefur aukist verulega síðustu ár og því eðlilegra að fjallað sé um starfsemi sjóðsins í sér lögum. Þá er lítið til þess að það felur að einhverju leyfi í sér einföldun á regluverki sjóðsins að fjalla um starfsemi Jöfnunarsjóðs í sér lögum. Reglulega hafa verið gerðar breytingar á tekjum og framlögum sjóðsins, auk þess sem lögfest hafa verið næstum þrjátíu bráðabirgðaákvæði í lögum um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995, sem mýgja hver heimilla sjóðnum að veita tiltekin framlög í ákveðinn tíma. Með því að fjalla um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga í sér lögum eýkst rekjanleiki og gagnsæi þeirra viðbóta og breytinga sem fyrirséð er að síðar verði gerðar á skipan sjóðsins og framlögum hans.

3.2. Regluverk Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga

Eins og áður hefur komið fram má segja að Jöfnunarsjóður sveitarfélaga hafi tekið til starfa í núverandi mynd árið 1990 og í frumvarpi þessu eru ekki gerðar breytingar á því grundvallarskipulagnum sem sjóðurinn hefur starfað eftir síðan þá, þ.e. áfram er gert ráð fyrir að sjóðurinn veiti framlög til að jafna mismunandi útgjaldaþarf og skatttekjur sveitarfélaga en veit einnig önnur framlög til sveitarfélaga, samtaka og stofnana þeirra og til annarra aðila í samræmi við ákvæði laga. Þar sem ýms ákvæði laga um tekjustofna sveitarfélaga eru færð yfir í sér lög um Jöfnunarsjóð með frumvarpi þessu og eru þar af leiðandi feild brott úr lögum um tekjustofna sveitarfélaga, þýkir rétt að gera stutta grein fyrir meginstöðum Jöfnunarsjóðs sem fjallað er um í III. kafla gildandi laga um tekjustofna sveitarfélaga.

Í 1. gr. frumvarpsins er hlutverk sjóðsins rakið og er það efnislega óbreytt frá 1. mgr. 8. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, sem mæli fyrir um að hlutverk Jöfnunarsjóðs sé að jafna mismunandi útgjaldaþarf og skatttekjur sveitarfélaga með framlögum úr sjóðnum á grundvelli ákvæða laga, reglugerða og vinnureglna sem settar eru um starfsemi sjóðsins. Þó er gerð orðalagsbreyting á seinni málslíð ákvæðisins til að áreita að sjóðurinn veitir einnig önnur framlög til sveitarfélaga sem ekki byggjast á sama markmiði og fjallað er um í 1. mgr. 8. gr. laganna.

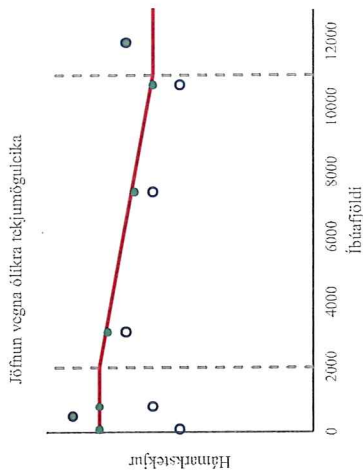
Mælt er fyrir um tekjur sjóðsins í 2. gr. frumvarpsins og er ákvæðið samhljóða 8. gr. a laga um tekjustofna sveitarfélaga. Tekjur sjóðsins hafa tekið ýmsum breytingum í gegnum tíðina og hafa eft komið til skoðunar í samskiptum ríkis og sveitarfélaga. Segja má að skipta megi tekjum Jöfnunarsjóðs í þrjú hólf. Í fyrsta lagi er um að ræða framlag úr ríkissjóði sem nemur 2,036 af innheimtum skatttekjum og tryggingagjöldum ríkissjóðs að frádreginni fjárhæð sem nemur 0,235% af innheimtum skatttekjum sem rennur til málefna fatlaðs fólks auk þess sem sjóðurinn fær árlegt framlag úr ríkissjóði sem nemur 0,264% af álagningarstofni útsvars næstlíðins tekjuáts. Í öðru lagi fær sjóðurinn hlutfeld í útsvarstekjum sveitarfélaga af álagningarstofni útsvars, 0,77% til jöfnunar vegna reksturs grunnskóla. Í þriðja lagi fær sjóðurinn 1,44% til jöfnunar vegna málefna fatlaðs fólks. Einnig fær sjóðurinn þein framlög úr ríkissjóði vegna tiltekinna verkefna og jafnframt vaxtaekjur. Ástæða er til að áreita að hlutfeld sjóðsins í útsvarstekjum sveitarfélaga, sem fjallað er um í ákvæðinu, er ekki greidd af sveitarfélögum í Jöfnunarsjóð. Ekki er því um ræða framlög sveitarfélaga í Jöfnunarsjóð eða eignarhlutfall þeirra í sjóðnum heldur er um að ræða viðmið eða reikningslega stærð til að ákvarða fjárframlag ríkissjóðs í Jöfnunarsjóð.

Framlögum sjóðsins, öðrum en almennum jöfnunarframlögum, framlögum vegna reksturs grunnskóla og framlögum vegna málefna fatlaðs fólks, er skipt í tvennt, bundin framlög og sérstök framlög. Með bundnum framlögum sjóðsins er átt við þau framlög Jöfnunarsjóðs sem ákvörðuð eru með skýrum hætti í lögum, svo sem framlög til Sambands íslenskra sveitarfélaga og landslútsmuniaka sveitarfélaga. Í 4. gr. frumvarpsins er fjallað um bundin framlög Jöfnunarsjóðs og ákvæðið ófnislega samhljóða 10. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga. Í 5. gr. frumvarpsins er fjallað um sérstök framlög Jöfnunarsjóðs. Með sérstökum framlögum er átt við framlög þar sem ráðgjafarnefnd Jöfnunarsjóðs leggur til við ráðherra þá fjárhæð sem kemur til úthlunar og þær tekjur Jöfnunarsjóðs sem áætlaðar eru til greiðslu framlaganna ár hvert. Þó eru dæmi um að ákvarðaðar séu í lögum þær tekjur Jöfnunarsjóðs sem er ætlað að standa undir tilteknu framlagi. Fjallað er um sérstök framlög Jöfnunarsjóðs í 11. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga og þau framlög sem þar koma fram verða áttam hluti af sérstökum

tvímur meginstöðum, jöfnun vegna mismunandi tekjumöguleika og jöfnun vegna mismunandi útgjaldþarfa, og tekur útreikningar hins nýja framlags tillit til beggja stöða. Hér verður gerð náhari grein fyrir þeim stöðum sem líkanið er byggt á.

3.3.1. Jöfnun vegna mismunandi tekjumöguleika og stærðarhagkvæmni.

Reiknregla fyrir jöfnun vegna mismunandi tekjumöguleika er í 7. gr. og í viðauka við frumvarpið. Jöfnunin byggist á þremur lykilorðum: Tekjum sveitarfélaga á mann, upp- reiknuðum miðað við útsvars- og fasteignaskattstofna, svokölluðum hámarkstekjum þeirra, stærðarhagkvæmni lítilra sveitarfélaga samanborið við stór sveitarfélög og heildarfjárhæð til úthlutar vegna mismunandi tekjumöguleika og mismunandi útgjaldþarfa. Útreikningar framlaga vegna mismunandi tekjumöguleika er útskýrður með aðstoð eftirfarandi myndar og dæmis þar sem hámarksstekjur og hagkvæmmimunur eru eingöngu í dæmaskyni.

Myndin sýnir ójafnaðar hámarksstekjur inyndaðra sveitarfélaga teiknaðar á lóðréttum ás ásamt íbúaföldum á láréttum ás. Hámarksstekjum eru eins og áður segir tekjur hvers sveitarfélags deilt niður á íbúa, miðað við fullnýtingu tekjustofna. Sveitarfélögum er skipt upp í þjá stærðarflokka byggt á íbúaföldum en í skýringamynd, sem og tillögu þessari, er gert ráð fyrir að miða stærðarmörkin við tvö þúsund íbúa og 11 þúsund íbúa.

Myndin sýnir jafnframt jöfnun á grundvelli svokallaðs tekjubagkvæmmiferils. Tekjubagkvæmmiferill er útbúinn þannig að hann liggur hærra fyrir fámenn sveitarfélög (tvö þúsund íbúa) en fyrir fjölmenn sveitarfélög (yfir 11 þúsund íbúa) um sem nemur stærðarhagkvæmni í prósentum. Tekjubagkvæmmiferill fyrir millistór sveitarfélög er reiknaður hlutfallslega út frá íbúaföldum á grundvelli jöfnu sem finna má í viðauka frumvarpsins. Öll sveitarfélög sem eru undir tekjubagkvæmmiferlinum teiknað með jöfnun sem nemur mismun á gildi tekjubag-

framlögum sjóðsins samkvæmt frumvarpi þessu, að undanskildu svokölluðu fasteignaskattframlagi, sbr. d-líó 11. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga sem verður felldur brott. Þá bætast við ný sérstök framlög við ákveðið sem gefið verður um síðar.

Í 10. gr. frumvarpsins er fjallað um jöfnunarframlög og sérstök framlög vegna rekstrars grunnskóla. Framlöginn má reka til samkomulags ríkis og sveitarfélaga frá 1996 um flutning grunnskóla frá ríki til sveitarfélaga og hafa þær reglur sem gilda um framlöginn að mestu leyti staðið óbreyttar síðan. Ekki er gert ráð fyrir breytingum á framlögnum og er ákveðið óhillslega óbreytt frá gildandi 13. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, að því undanskildu að ákveðið um að framlög sem tengjast rekstri grunnskóla reiknist ekki til sveitarfélaga með fleiri íbúa en 70.000 er fært í annað sérstök með fjallar um lækktum og niðurfellingu framlaga. Þá er lagt til að framlögum vegna nemenda með íslensku sem annað mál verði einnig úthlutað til Reykjavíkurborgar, sbr. c-líó 10. gr. frumvarpsins, eins og nánaar verður fjallað um síðar í greinargerðinni.

Í 11. gr. frumvarpsins er fjallað um framlög sem veit eru vegna málefna fátæðra, en nú má finna ákveðið sem 13. gr. a laga um tekjustofna sveitarfélaga. Framlöginn byggist á samkomulagi ríkis og sveitarfélaga frá 2010 með síðari viðbótum. Ekki er gert ráð fyrir breytingum á framlögnum en gerðar eru þó ýmsar orðalagsbreytingar á ákveðinu samanborið við 13. gr. a laga um tekjustofna sveitarfélaga til að skýra betur og samræma texta ákveðisins við þá framkvæmd sem hefur myndast við útreikning og úthlutun framlaga sem veit eru vegna málefna fátæðra.

Í 12. gr. frumvarpsins er fjallað um Fasteignisjóð jöfnunarjóðs sveitarfélaga sem upphaflega varð til við yfirferstu á málefnum fátæðs fólks frá ríki til sveitarfélaga. Í samkomulagi ríkis og sveitarfélaga um yfirferðuna var gert ráð fyrir að fasteignir í eigu ríkisins sem nýttar voru í þjónustu við fátæð fólk yrðu færðar yfir til jöfnunarjóðs sveitarfélaga. Fasteigninum hefur nú verið ráðstafað og eftir standa einungis lausafarmunir sem heimilt er að úthluta til sveitarfélaga í samræmi við markmið Fasteignisjóðs og þeirra forsenda sem kveðið er á um í 3. mgr. ákveðisins. Ekki er gert ráð fyrir breytingum á Fasteignisjóði jöfnunarjóðs sveitarfélaga og er ákveðið samhjóða 13. gr. b laga um tekjustofna sveitarfélaga.

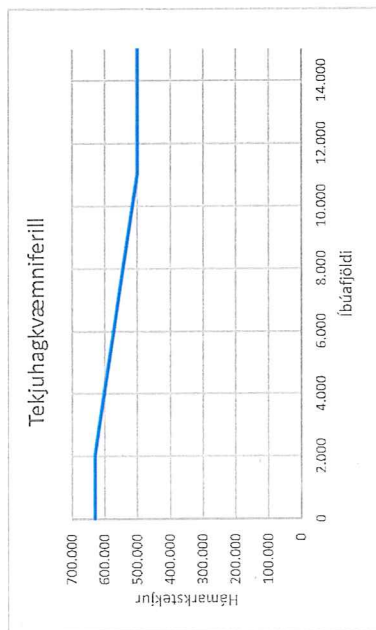
Ákveðið frumvarpsins sem mæla nánaar fyrir um skipulag og stöðu sjóðsins eru efnislega óbreytt frá ákveðnum laga um tekjustofna sveitarfélaga. Hér má sérstaklega nefna 15.–19. gr. frumvarpsins um heimild jöfnunarjóðs til vinnslu persónuupplýsinga, skyldu sveitarfélaga og annarra opinberra aðila til að afhenda jöfnunarjóði gögn svo að hann geti sinnt hlutverki sínu og ársreikning sjóðsins. Jafnframt eru óbreyttar þær reglur sem gilda um ráðgjafameið jöfnunarjóðs, sem gegnir m.a. því hlutverki að gera tillögur til ráðherra um úthlutun framlaga, sbr. 17. gr. frumvarpsins. Þá er áfram kveðið á um að ráðherra hafi á hendi yfirsjón jöfnunarjóðs, sbr. 18. gr. frumvarpsins. Í frumvarpinu er einnig lagt til að ýmsar bráðabirgða-ákveði í lögum um tekjustofna sveitarfélaga, sem mæla fyrir um framlög úr sjóðnum sem ekki falla undir önnur ákveði laganna, svo sem framlög vegna tónlistarskóla og framlög til verkefnisins Rómþunn upp Ísland, verði færð í sér lög um jöfnunarjóð sveitarfélaga.

3.3. Nýir líkan.

Í frumvarpinu er lögð til sú meginbreyting að lögð verði niður þjú tiltekin jöfnunarframlög jöfnunarjóðs sveitarfélaga og í staðinn veitt nýtt almennt jöfnunarframlag sem byggist á nýju jöfnunarlíkani. Þau framlög sem lögð verði niður eru svokallað fasteignaskattframlag, sem veit er á grundvelli d-líó 11. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, tekjubjónnarframlag, sem veit er á grundvelli 12. og 12. gr. a laganna, og útgjaldjöfnunarframlag sem veit er á grundvelli 12. og 12. gr. b laganna. Eins og getið er um að framan byggist hið nýja líkan á

kvæmniferilsins og hámarksstekjurn sveitarfélagsins, margfaldað með íbúafjölda þess og svo kölluðu jöfnunarhlutfalli. Til dæmis ef jöfnunarhlutfall er 80%, líkt og tillagan miðast við, nemur fjárlag undir þessum íbú 80% af mismun tekjuhagkvæmniferils og hámarksstekna, fyrir hvern íbúa viðkomandi sveitarfélags. Þó adhgæst að í skýringarmyndinni er miðað við fulla jöfnu eða 100% jöfnunarhlutfall. Lóðrétt stöðsetning tekjuhagkvæmniferilsins er fengin með því að aðlaga hana að því heildarfármagni sem er til skiptanna.

Með öðru dæmi er fyrst teiknaður tekjuhagkvæmniferill sem liggur 26% hærra fyrir fámennu sveitarfélagi, þ.e. sveitarfélag með færr en 2.000 íbúa, en fjölinemu sveitarfélag sem eru með fleiri en 11.000 íbúa. Eftirfarandi er mynd af tekjuhagkvæmniferilinum.

Talan 26% stýrir stærðarhagkvæmni fjölmennra sveitarfélaga umfram þau fámennari. Á myndinni er tekjuhagkvæmniferillinn í 630 þús. kr. fyrir fámennu sveitarfélagi en 500 þús. kr. fyrir fjölinemu sveitarfélagi. Þar munar aðmættidum 26% en tölur 500 og 630 þús. kr. eru teknar í dæmaskyni. Tekjuhagkvæmniferillinn hækkar linulega á milli tvö þúsund og 11 þúsund íbúa sveitarfélaga. Tekjuhagkvæmniferillinn er aðlagður lóðrétt að því fjármagni sem er til ráðstöfunar.

Hvert sveitarfélag sem hefur hámarksstekjur sem falla fyrir neðan ferlinum reiknast með jöfnun en hún nemur 80% af mismun ferilsins og hámarksstekna fyrir viðkomandi stærð sveitarfélags. Talan 80% er kölluð jöfnunarhlutfall og myndar hvata til tekjuöflunar í gegnum aðra tekjustofna.

Ef tekió er dæmi af eitt þúsund íbúa sveitarfélagi með 400.000 kr. í hámarksstekjur væri jöfnun sveitarfélagsins samkvæmt þessum fasa:

$$(630.000 - 400.000) \cdot 80\% = 184.000 \text{ kr.}$$

Sveitarfélagið reiknast með jöfnun um 184.000 kr. á hvern íbúa í þessu skrefi. Hámarksstekjur sveitarfélagsins að viðbætti jöfnun vegna mismunandi tekjuöflunarmöguleika, 400.000 kr. + 184.000 kr. = 584.000 kr. liggja til grundvallar næsta fasa jöfnunar. Áreittað er að niðurstaða jöfnunar vegna mismunandi tekjuöflunarmöguleika fælar ekki sér niðursæðu sem útlitnað er, heldur er eingöngu um að reða fyrir hluta af útreikningi hins almenna jöfnunarframlags.

3.3.2 Jöfnun vegna mismunandi útgjaldaþarfa.

Jöfnun vegna mismunandi útgjaldaþarfa miðar að því að koma til móts við mismunandi einkenni og breytileika sveitarfélaga með tilliti til land- og lýðfræðilegra þátta.

Reikniregtu fyrir jöfnun vegna mismunandi útgjaldaþarfar er að finna í 8. gr. frunvarpsins og í viðauka við frunvarpið. Hún byggist á eftirfarandi forsendum: Tekjum á hvern íbúa eftir jöfnun vegna mismunandi tekjuöflunarmöguleika (hámarksstekjur miðað við útsvar og fasteigna-skatta), landfræðilegum breytnum eins og fjarlægðum, þörf fyrir sjómokstur o.fl., lýðfræðilegum breytnum eins og íbútasamsetningu eftir aldri og öðrum breytnum sem hafa áhrif á útgjaldaþörf en kveðið er á um breyturnar í viðauka við frunvarpið.

Hver útgjaldaþreya er stöðluð þannig að meðaltal hennar verður 0 og staðalfrávik 1. Hverri útgjaldaþreya er því næst gefið vægi en við þá vinnu er byggt á ársreikningum eða öðrum tölulegum gögnum úr rekstri sveitarfélaga þar sem því verður komið við. Að lokum er tekið vögið meðaltal stöðluðu útgjaldaþreymanna en það meðaltal gefur útgjaldaþreya viðkomandi sveitarfélags. Að lokum eru hámarksstekjur hvers sveitarfélags að viðbættu framlagi vegna mismunandi tekjuöflunarmöguleika aðlagðar með útgjaldaþreya og loks deilt í staðalfrávik hennar. Hvort sem er hækkað eða lækkad. Breytur til jöfnunar koma fram í viðauka við löggin, verði frunvarpið að lögum.

Ef tekió er dæmi til skýringar þá er safnað gildum lýð- og landfræðilegra breytna, líkt og sýni er í töflunni á eftir, fyrir hvert sveitarfélag og þær staðlaðar. Stöðluin er framkvæmd til að geta vígtað breytnar af mismunandi mælikvörðum inn í vögið meðaltal og fer hún þannig fram að meðaltal hverrar breytu er dregið frá gildi hennar og loks deilt í staðalfrávik hennar.

Niðurstaðan er að hver breyta verður með meðaltalið núll og staðalfrávikjó einn að lokinni stöðlu. Sjá hér:

Fyrir stöðlun		Fjöldi	Fjöldi
		kílómetra	þéttbýliskjarna umfram einn
Sveitarfélag 1	300	3	
Sveitarfélag 2	200	0	
Sveitarfélag 3	50	1	
Meðaltal	183,33	1,33	
Staðalfrávik	125,83	1,53	
Eftir stöðlun			
		Fjöldi	Fjöldi
		kílómetra	þéttbýliskjarna umfram einn
Sveitarfélag 1	0,927	1,091	
Sveitarfélag 2	0,132	-0,873	
Sveitarfélag 3	-1,060	-0,218	
Meðaltal	0,00	0,00	
Staðalfrávik	1,00	1,00	

Í þessu dæmi er útgjaldbreyta sveitarfélags 1 fyrir fjölda kílómetra reiknuð svona út:

$$\frac{300-183,33}{125,83} \approx 0,927$$

Áð þessu loknu er útgjaldaútlímin reiknaður sem veginn meðaltal stöðluðu útgjalda-breytnanna fyrir hvert sveitarfélag. Útgjaldaútlímin getur bæði verið jákvæður og neikvæður og getur hvort sem er hækkað eða lækkad mat líkansins á fjárhæf sveitarfélaga. Ef haldrið er áfram með dæmið um sveitarfélagið að framan og gefið að það hafi útgjaldaútlímin -0,15 þá er niðurstaða jöfnunar fyrir það eftirfarandi:

$$584.000 \cdot (1-0,15-0,2) = 566.480 \text{ kr.}$$

Talan 0,2 í dæminu stýfir því af hversu miklum knafti útgjaldaútlímin komur inn í líkanið. Fyrir þetta sveitarfélag er niðurstaða jöfnunar 166.480 kr. á hvern íbúa (566.480-400.000).

3.4. Jöfnun vegna sérstakra áskorana.

Til viðbótar hinu nýja almenna jöfnunarmálgerð er lagt til að veitt verði nýtt sérstakt framlag vegna sérstakra áskorana í samræmi við tillögu starfshópsins. Framlaginu er ætlað að mæta þeim áskunum sem ekki verða jafnaðar í nýju líkani sjóðsins. Á þetta helst við þar sem er sérstakt höfnuðarálag. Höfnuðarár sinna þjónustu sem önnur sveitarfélög sinna í minna mæli, eða sinna ekki. Slík þjónusta er til að mynda fíðin og margþætt félagsleg þjónusta og þjónusta við heimilislánsa. Í skýrslu starfshópsins er bent á að slíkt álag eigi helst við um sveitarfélagin Reykjavíkurborg og Akureyrarbæ, þar sem íbúar nærliggjandi sveitarfélaga sækja ákveðna tegund þjónustu til þeirra.

Í samræmi við tillögu starfshópsins er gert ráð fyrir að framlagið verði hluti af sérstökum framlögum sjóðsins, sbr. 5. gr. frunvarpsins. Þó er gert ráð fyrir að framlagið verði hluti af sérstökum fjármagn sem veitt er til framlagsins verði stíghækkad á þremur árum, sbr. bráðabirgðakvæði IV frunvarpsins, þar sem fram kemur að framlag vegna höfnuðarárals nemi 1% af ríkisframlagi sjóðsins á árinu 2026 og nemi 1,75% á árinu 2027.

3.5. Vannýting útsvars leiðir til lækkunar framlaga.

Í frunvarpinu er lögð til sú breyting í samræmi við tillögu starfshópsins, að nýti sveitarfélags ekki útsvarshlutfallið að fullu, komi til skerðingar á framlögum úr Jöfnunarsjóði sem nemi vannýttum útsvarstekjum, þ.e. mismunni á útsvar miðað við hámarksálagningu og útsvari miðað við álagningarhlutfalli sveitarfélags. Byggest tillagan á því sjónarmiði að þau sveitarfélög sem velja að nýta ekki álagningu útsvars að fullu fái ekki úthlutað framlögum úr Jöfnunarsjóði til að bæta slíkt tap.

3.6. Íslensta sem annað tungumál.

Framlög vegna nemenda með íslensku sem annað tungumál eru greidd á grundvelli umsóknna frá sveitarfélögum, að Reykjavíkurborg undanskilinni, sbr. 13. gr. laga um tekjusstofna sveitarfélaga. Byggest það fyrirkomulag á samkomulagi ríkis og sveitarfélaga um yfirfærslu grunnskólans frá 1996 þar sem hámarks útsvarsþróenta sveitarfélaga var miðað við kosmaðarauka Reykjavíkurborgar vegna verkefnaflutningsins.

Mikil aukning hefur orðið á þörf fyrir kennslu nemenda með íslenstu sem annað tungumál frá yfirfærslu grunnskólans en árið 2022 veitti Jöfnunarsjóður framlög vegna 3.589 nemenda. Þá hafa útgjöld vegna kennslu þessara nemenda aukist sérstaklega mikið hjá Reykjavíkurborg síðustu árin. Í samræmi við tillögu starfshópsins er lagt til að fyrirkomulagi framlaganna verði

breytt þannig að Reykjavíkurborg hljóti framlög úr sjóðnum vegna nemenda með íslenstu sem annað tungumál enda sé rúmlega 3.000 börn sem þurfa á þessari kennslu að halda í Reykjavík. Reykjavíkurborg þjónustar þannig stóran hluta þessara nemenda á landsvísu. Er því gert ráð fyrir í frunvarpi þessu að Reykjavíkurborg hljóti framlög með sama hætti og önnur sveitarfélög frá og með árinu 2023.

3.7. Aðlögn.

Eins og óljákvæmleigt er við kerfisbreytingar sem felast í uppiðku nýs jöfnunarfíkans, verða áþreifanlegar breytingar á jöfnunarmálgerðum til sumra sveitarfélaga. Við innleiðingu er því gert ráð fyrir aðlögunarmálhli. Svo stuðla megi að fyrirsjáanleika í rekstri sveitarfélagna anna er lagt til að nýtt líkan jöfnunarmálgerða verði innleitt í skrefum á fjögurra ára tímabili. Fyrstu fjögur árin verði gert ráð fyrir að framlög til sveitarfélaga verði aldrei lægri en ákveðið hlutfall af heildar fasteignaskatts-, tekjufjónunars- og útgjaldaútlíminum sjóðsins, að undanskildum sérstökum fækkunarmálgerðum sem eru hluti af útgjaldaútlíminum sjóðsins, sem veitt voru til viðkomandi sveitarfélaga árið 2025. Gert er ráð fyrir að hlutfallið sé 85% árið 2026, 75% 2027, 55% 2028 og 40% 2029 og jafnframt að sú miðað verði við að framlagið árið 2025 verði upplætt í samræmi við vísitölu neysluverðs við útreikninginn. Frá og með árinu 2030 vera framlög eingöngu reiknuð út á grundvelli hins nýja líkans.

3.8. Niðurfelling fasteignaskattsframlags.

Í umsögnunum um drög að frunvarpinu sem birt hafa verið í samráðsgátt stjórnvalda voru gerðar athugasemdir við niðurfellingu fasteignaskattsframlagsins eins og rakið er í kafla 5 í greinargerð þessari. Er því rétt að fjalla aðers um útlögu framlagsins og rökinn fyrir því að taka það inn í nýtt jöfnunarmálgerð. Framlag til jöfnunar á tekjutapi vegna lækkunar fasteignaskatts, skv. d-líó 11. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, var tilkomið vegna breytinga á fyrirkomulagi fasteignagjalda um síbustu aldamót. Með lögum nr. 167/2002 sem tóku gildi árið 2003 var álagningarstofni fasteignaskatts breytt í fasteignamat, sem endurspeglar betur raunverðmeti fasteigna. Fyrir árið 2001 miðaði álagningarstofni við afskrifað endursöfnverð fasteigna, annarra en sumarhúsa og útlíhúsa í sveitum, margfaldað með markaðsstöðli fasteigna í Reykjavík. Til einföldunar má segja að allar fasteignir hafi verið metnar eins og þær væru í Reykjavík, þetta þótti féla í sér ójafnuð gagnvart fasteignaeigendum á landsbyggðinni sem greiddu fasteignagjöld sem voru ekki í samhengi við markaðsverðmeti fasteignar. Með breytingunni lækkaði álagningarstofni sveitarfélaga á landsbyggðinni og var framlagið sett á til að koma til móts við tekjutapið. Þannig gáttu sveitarfélög sleppt því að hækka álagningarhlutfallið á fasteignir en voru samt sem áður jafnssett eftir breytinguna. Bæði fasteignaeigendur og fyrirtæki greiddu þar af leiðandi lægri fasteignagjöld eftir að hið nýja fasteignamat var tekið upp. Aðgerðin var því fyrst og fremst bygðasúðningur.

Ljóst er að forsendur framlagsins hafa breyst verulega síðan það var tekið upp. Upphaflegt markmið framlagsins var að sveitarfélag utan höfuðborgarsvæðisins greiðu lækkad fasteignagjöldur á íbúa og fyrirtæki en fyrir liggur að það er ekki raunin í dag. Auk þess er erfið að viðhalda eldri álagningarstofni sem er ein af aðalforsendum í útreikningum framlagsins og gagrúni hefur verið að framlagið dragi úr hvata til að hækka álagningarhlutfallið og sé í raun skattahvefjandi. Jafnframt hefur verið bent á að askillegra væri að markmið framlaga Jöfnunarsjóðs væri að jafna tekjur sveitarfélaga frekar en að jafna tekjutap vegna lagasetningar sem samþykkt var fyrir aldarförunnið eins og á við um núverandi fasteignaskattsframlag. Er því ljóst að miðgö nauðsynlegt er að gera breytingar á framlaginu.

Ýmsar leiðir hafa verið skoðaðar en sú leið sem er boðuð í frumvarpi þessu er talin vera í mestu samræmi við hlutverk Jöfnunarsjóðs. Eftir að markmiðnum með breytingum á Jöfnunarsjóði er að auka jöfnuð á mismunandi tekjuöflunarmöguleikum á milli sveitarfélaga. Með því að fella niður framlag sem miðast eingöngu við einn tekjustofna sveitarfélaga og horfa þess í stað á heildarekjuöflunarmöguleika þeirra aukast líkurnar á að jöfnuður milli sveitarfélaga náist.

3.9. *Abbrar breytingar.*

Í frumvarpinu eru lagðar til ýmsar aðrar breytingar á þeim reglum sem gilda um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga, m.a. orðalagsbreytingar á ýmsum ákvæðum laganna til að skýra betur gildandi framkvæmd Jöfnunarsjóðs. Til að mynda er lagt til í 14. gr. frumvarpsins að Jöfnunarsjóður hafi heimild að halda eftir fjármunum til að leggja í varasjóð til þess að mæta því ef ráðstöfunarfé sjóðsins verður minna eða útgjöld verði meiri en áætlað var. Þá vegna annarra ófyrirséðra atvika. Í 15. gr. frumvarpsins er jafnframt lagt til að kveðið verði skýrar á um heimildir sjóðsins til að leftrétta ofgreidd og vangeirdd framlög sjóðsins. Þáðar þessar reglur hafa verið taldir gilda um sturstein sjóðsins, þrátt um þeirra hefur ekki verið gefið sérstaklega í lögum, og er því lagt til að þær verði lögfestar til að auka gagnsæi við rektur sjóðsins.

3.10. *Breytingar frá frumvarpi sem lagt var fram á 154. löggjafarþingi 2023-2024*

Nökrar breytingar hafa verið gerðar á frumvarpinu frá því frumvarpi sem var lagt fram á Alþingi, 154. löggjafarþingi 2023-2024. Sérstaklega var horft til og reynt að koma til móts við þær athugasemdir sem bárust frá sveitarfélögum og öðrum aðilum þegar úrög að frumvarpinu voru birt í samráðsgátt stjórnvalda frá 10. mars til 30. mars 2023. Aherslubreyingar hafa verið gerðar á markmiðum frumvarpsins, m.a. til að reyna að koma til móts við gagnrýni ýmissa sveitarfélaga um að sérstök áhersla væri lögð á að nýtt líkan sjóðsins myndi styðja meðalstór sveitarfélög og einnig að líkandi hefði innbyggða hvata til sameininga sveitarfélaga. Í stað þess að úthlutarkamið styðji við meðalstór sveitarfélög, þá er nú lögð aukin áhersla á að líkandi styðji við sveitarfélög sem hafa stór fjónusúsknarsvæði og fjölbreytt byggðanvinstur og hafa af þeim sökum miklar og flöknar útgjaldþarfir. Þá er stefnt að því að dregið sé úr neikvæðum hvötum til sameininga í regluverki sjóðsins í stað þess að framlög sjóðsins hafi innbyggða hvata til sameininga. I.d. með því að reyna að koma í veg fyrir að framlög heiki veruiega til nýs sameinads sveitarfélags miðað við það sem sveitarfélagin sem sameinubust hlutu áður.

Auk þess var reynt að mæta gagnrýni sveitarfélaga um að fasteignaskattframlag sjóðsins yrði felið niður. Gagnrýnin beindist m.a. að því að framleginu hafi verið reitlað að jafna tekjuþap sveitarfélaga á landsbyggðinni sem stafaði af kerfisbreytingu og þar sem áhrifa breytinganna gæst enn sé ekki ástæða til að fella niður framlagið, þær breytingar sem gerðar hafa verið á frumvarpinu, í ljósi framangreindra sjónarmiða eru m.a. þær að:

1. Við útreikning jöfnunar vegna útgjaldþarfá sveitarfélaga er lögð til ný útgjaldþreya sem tekur mið af lágu fasteignamat í hverju sveitarfélagi, sbr. n-hlúr 2. gr. víðauka frumvarpsins. Reglan felur í sér að ef fasteignamat séþýlis í sveitarfélagi, er 65% af fasteignamat séþýlis í því sveitarfélagi þar sem fasteignavertó er hæst áttó á undan, þær sveitarfélög hærrí útgjaldjöfnunarsúðul og þ.a.l. hærra framlag. Er með þessu beðið verið að jafna tekjuþap þeirra sveitarfélaga sem hafa lægra fasteignamat en önnur sveitarfélög og þá felur reglan einnig í sér stuðning við viðkvæmar byggðir landsins, sem allajafna hafa lægra fasteignamat en önnur sveitarfélög.

2. Þar sem nýr fasteignamatssúðul stýður við viðkvæmar byggðir landsins með almennum hætti er fallið frá sérteknu byggðarframlagi, m.a. vegna áfalla í atvinnulífi. Horft var til þess að nú þegar er sérstakt úrræði í lögum til að styðja við sveitarfélög í sérstökum aðstæðum en skv. 84. gr. sveitarstjórnarlaga og b-líðar 1. mgr. 5. gr. frumvarpsins, er ráðherra heimilt að styðja við sveitarfélög, með styrk eða láni úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga ef sveitarfélag er í fjárhöng. Til að slíkt úrræði byggji á traustum og gagnsejum grunni er gert ráð fyrir því í frumvarpinu að ráðherra scjji sérstakrar reglur um slíkan stuðning, sbr. a-hlú 2. tölul. 1. mgr. 23. gr. frumvarpsins.

3. Þar sem ný útgjaldþreya, um jöfnun vegna lágs fasteignamats, beittist við útgjaldjöfnunarbreytur líkansins, sbr. 1. og 2. gr. víðauka frumvarpsins, voru gerðar breytingar á vægi annarra breytna sem almennri hekknuðu. Hins vegar, með hljóðun af því markmiði frumvarpsins að styðja við sveitarfélög sem eru með stórt fjónusúsknarsvæði, var vægi fjölda byggðakjarna í sveitarfélagi aukið, en að hámarki fjórir byggðakjarnar eru taldir í hverju sveitarfélagi.

4. Þá er viðmiðunarmörkum tekjuhagkvæmnisferils breytt úr 2.000-7.000 íbúa, í 2.000 til 11.000 íbúa. Auk þess var stærðarhagkvæmi færð úr 20% í 26% í tekjuhagkvæmlikani, sbr. 3. gr. víðauka frumvarpsins. Breytingin endurspeglar það markmið frumvarpsins að styðja við sveitarfélög með stór fjónusúsknarsvæði.

5. Ný regla er lögð til í h-hlú 8. gr. frumvarpsins sem felur í sér að jöfnun vegna tekjuöflunarmöguleika og stærðarhagkvæmni gæti að hámarki numið 16 milljónum hlutum ráðstöfunarfjármagns framlaganna fyrir sveitarfélög með undir 2.000 íbúa og 2.5 milljónum hlutum ráðstöfunarfjármagns fyrir sveitarfélög með yfir 20.000 íbúa. Fyrr sveitarfélög með íbúatölu á bilinu 2.000 og 20.000 ákvarðast hámarkið hlutfallslega úr frá íbúaföldu á milli 16 og 2.5 milljónum hlutum. Þessi regla kemur í stað reglu í fyrra frumvarpi sem kvað á um að hámark framlaga næmi 9% af því heildarfjármagni sem var til úthlutunar en slík regla hafði í för með sér neikvæða hvata til sameiningar stærri sveitarfélaga.

6. Í fyrra frumvarpi var lagt upp með að útgjaldjöfnunarsúðulinn væri margfaldaður með 1 að 6.000 íbúum og margföldunargildið hekkaði línulega niður í 0.2 við 8.000 íbúa og væri 0.2 eftir það. Þessi regla hefur verið felld brott í þessu frumvarpi þar sem óljóst er, að teknu tilitti til annarra lögferinga, hvernig reglan stýður við markmið frumvarpsins.

7. Lagt er til að aðlögun að hinu nýja kerfi verði með öðrum hætti en mælt var fyrir um í fyrra frumvarpi. Í því frumvarpi var gert ráð fyrir að ákvæðinn hluti framlaga yrði reiknað á grundvelli nýja kerfisins, og hluti á grundvelli hins eldri. Í stað þess er nú lagt til að aðlögunin fari þannig fram að ekkert sveitarfélag fái úthlutað lægri framlagi en ákvæðið hlutfall af framlögum þess á árinu 2025, eins og lýst er í kafla 3.7. Er þetta lagt til þar sem um er að ræða mun einfaldari og skilvirkari leið til að innleiða nýtt kerfi í skrefum.

4. *Samræmi við stjórnskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.*

Í 2. mgr. 78. gr. stjórnskránnar er kveðið á um að tekjustofnar sveitarfélaga skuli ákveðnar með lögum, svo og réttur þeirra til að ákveða hvort og hvernig þær eru nýfir. Ákveðið hefur verið túlkað á þann veg að í því felist tiltekna lagaskilnaðarkröfur þegar kemur að því hvernig tekjustofnar sveitarfélaga verða felldir niður, í heild eða að hluta, sbr. dóm Hæstaréttar frá 14. maí 2019, í máli nr. 3-4/2018. Í umræddum dómi sagði m.a. að í 1. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995, væri kveðið á um að framlög úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga væru tekjustofna sveitarfélaga og ekki væri hægt að fella slík framlög niður nema með lögum. Hins vegar hefur Hæstiréttur einnig komist að þeirri niðurstöðu að í upphafsorðum 2. mgr. 78. gr. stjórnskránnar felist ekki jafn strangar kröfur í öllum

Þá gerðu nokkur sveitarfélög jafnaframt athugasemdir við 4. og 5. mgr. 13. gr. frumvarpsins á sínum tíma, þar sem mælt er fyrir um að fullnýtt sveitarfélag ekki heimild sína til álagningar útsvars skuli tekkja tiltekin framföng Jöfnunarsjóðs, sem getið er um í 5. mgr. til viðkomandi sveitarfélags. Var því m.a. haldið fram að ákvæðið væri ekki í samræmi við sjálfsjónarrétt sveitarfélaga sem mælt er fyrir um í 1. mgr. 78. gr. stjómarskránnar. Ekki verður falið á athugasemdir sveitarfélaga að þessu leyti enda er óumdeilt meðal fræðimanna sem rannsakað hafa stjómarskrárákvæðið, að í sjálfsjörn sveitarfélaga felist fyrst og fremst að réttléga kjörin sveitarstjórn skuli hafa sjálfsæði að vissu marki innan stjómarsýslukerfisins en það ræðst af gildandi lögum hvaða mállefnum sveitarfélög ráða sjálf og að hversu miklu leyti sveitarfélög fái að ráða um útfærslu þeirra málefna. Af þessu leiðir að löggjafarvaldið hefur svigrúm til að ákvarða verkefni sveitarfélaga og hvernig tekið um þetta skuli háttátt og ræst það því af ákvörðun Alþingis hversu mikla sjálfsjörn sveitarfélög hafa í verkefnum sínum. Ákvæði frumvarpsins sem gera ráð fyrir að ákvarðunar útsvar félaga um álagningarhlutfall útsvars hafi áhrif á framföng Jöfnunarsjóðs, eru því í fullu samræmi við 1. mgr. 78. gr. stjómarskránnar.

Að lokum ber að geta þess að frumvarpið hefur snertifót við Evrópusáttmála um staðbundna sjálfsjörn sveitarfélaga, sem undirritaður var í Strassborg 15. október 1985. Sáttmálin var fullgiltur á Íslandi 1. júlí 1991, sbr. C-deild Stjórnarráðs nr. 7/1991, en hann hefur ekki verið lögfestur hér landi og hefur því ekki lagagildi. Ísland er hins vegar bundið af samningnum að þjóðarétti. Í sáttmálanum er fjallað um tekiustofna og jöfnun þeirra á milli. 5. tölul. 9. gr. sáttmálsins segir svo: „Til þess að tryggja hag sveitarstjórna, sem standa vörð um vígi fjárhagslega, þarf að vera fyrir hendi fyrirkomulag um jöfnun tekna eða samsvarandi aðgerðir sem hafa það markmið að leiðrétta áhrif ójafntrar tekiútskiptingar og þeirra útgjalda sem þær þurfa að standa undir. Slíkar leiðir eða aðgerðir skulu ekki draga úr atvinnuleysi sveitarstjórna innan valdsviðs þeirra.“

Eins og kemur fram í ákvæðinu er í Evrópusáttmálanum gert ráð fyrir fyrirkomulagi á jöfnun tekna sem hafi það markmið að leiðrétta áhrif ójafntrar tekiútskiptingar sem er meginhlutverk Jöfnunarsjóðs og frumvarps þessa. Má því segja að með frumvarpinu uppfylli Ísland enn betur þjóðréttarlegar skyldur sínar samkvæmt framangreindu ákvæði Evrópusáttmálsins.

5. Samráð.

Upphaflega voru áform um setningu nýrra heildarlaga um starfsemi Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga kynnt í innra samráði Stjórnarráðsins í nóvember 2022 og til umsagnar í samráðsgátt stjórnvalda dagana 7.–23. nóvember 2022 (mál nr. S-211/2022). Ails birtust 11 umsagnar, níu frá sveitarfélögum og þínar tvær frá Sambandi íslenskra sveitarfélaga og Öryrkjambandalagi Íslands. Drög að skýrslu starfshóps um endurskoðun á regluverki Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga og drög að frumvarpi til nýrra heildarlaga um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga, sem byggðust á niðurstöðum starfshópsins, voru kynnt til umsagnar í samráðsgátt stjórnvalda dagana 10.–30. mars 2023 (mál nr. S-64/2023). Þá var kynningarfundur um efni frumvarpsins fyrir öll sveitarfélög 10. mars 2023 og fjöldi annarra kynningarfunda fyrir ýmist einstök sveitarfélög eða sveitarfélög á tilteknu landslutlausvæði. Ails birtust ráðuneytinu 38 umsagnar meðan á samráðinu stóð, flestar frá sveitarfélögum, eða 30 umsagnar. Frumvarp um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga var lagt fram á Alþingi þann 9. nóvember 2023 og var tekið til þinglegrar meðferðar af umhverfis- og samgöngumefnd. Nefndin leitaði sérstaklega eftir umsögnum 90 hagaðila um frumvarpið. Umsagnarfræstur frá 16. nóvember 2023 til 30. nóvember 2023 og birtust nefndinni hátt í 30 umsagnar.

tilvikum til lagaheimildar um tekjur sveitarfélaga og gilda um álagningu skatta og gjalda í þágu þeirra, sbr. dóm Hæstaréttar frá 20. nóvember 2024, í máli nr. 15/2024. Í dómnum var deilt um hversu ríkam lagaáskilnað 2. mgr. 78. gr. stjómarskránnar gerir til framfanga Jöfnunarsjóðs. Í forsendum dómsins rakti Hæstiréttur forstögu stjómarskrárákvæðisins og markmið og rök stjómarskráráfandsins við setningu ákvæðisins. Taldi Hæstiréttur að ráðið yrði af tilurð og markmiðum 2. mgr. 78. gr. stjómarskránnar um að tekiustofnar sveitarfélaga skuli ákvæðin með lögum, hafi fyrst og fremst verið tekið til tryggja að tekiustofnar þeirra um byggjast á skattheimtu hvíli á setnum lögum en ekki stjómvaldsfyrirmælum. Dómurinn benti svo á að tekjur sveitarfélaga geta verið af ýmsum toga eins og sjá mætti af 2. gr. laga nr. 4/1995. Eðli tekna sveitarfélaga væri ólíkt og misjafnt hversu nákvæmlega þær væru skilgreindar í lögum og því verði að meta í hverju tilviki þær kröfur sem leiðdar verða af löguminsreglunni hvað varðar tekjur sveitarfélaga þegar ekki er um að ræða beinar álögur á þingmenn. Framföng Jöfnunarsjóðs væri hins vegar sérstaks eðlis og í grundvallaratriðum ólík þeim. Framföng Jöfnunarsjóðs væri byggjast beint á skattheimtu. Þá hafi lagaákvæðið í reynd ekki byggst á einhliða ákvörðun löggjafans heldur samráði ríkis og sveitarfélaga. Í ljósi framangreinds komst Hæstiréttur að þeirri niðurstöðu að fyrirmæli í reglugerð sem mælti fyrir um að framföng Jöfnunarsjóðs yrði ekki úthlutað til tiltekna sveitarfélagsins skorti ekki lagasíð, þrátt fyrir að hvergi væri tekið fram í lögum að sveitarfélagi ætti ekki rétt á framföngum. Taldi Hæstiréttur að óvitrætt hefði verið að forsendur lagaákvæðisins, sem mælti fyrir um grundvöll framföngsins sem um ræddi, voru þær að sveitarfélagi ætti ekki að njóta framföngsins og því hefði framföngið ekki verið fyllt niður með reglugerð. Af niðurstöðum Hæstaréttar í ofangreindum málum má ráða að nægilegt sé að kveðið sé á um forsendur framfanga Jöfnunarsjóðs í lögum og heimilt er að fela ráðherra að útfæra sérstakar reiknirreglur til að framföng sjóðsins séu í samræmi við forsendurnar og markmið laganna um að jafna útgjaldaþörf og tekjumögulska sveitarfélaga. Reiknirreglurnar geta síðan leitt til þess að framföng séu mishá milli sveitarfélaga og jafnvel fallið niður til sumra. Í því felst ekki að ráðherra sé að fella niður framföng til sveitarfélaga. Hins vegar getur löggjafinn ekki falið ráðherra mat til að fella niður framföng í heild eða hluta eftir að þau hafa verið reiknað út og ákvörðuð. Í frumvarpi þessu er lagt upp með að kveða með skýrum hætti á um forsendur þeirra framfanga sem veitt eru úr sjóðnum og einnig er gætt að því að mæla fyrir um hvenær framföng sjóðsins kunna að verða lækkuð eða felld niður eftir að þau eru reiknuð út, sbr. 13. gr. frumvarpsins. Er því sérstaklega gætt að því að úthlutað framföng úr Jöfnunarsjóði verði gætt að því að frumvarpið samræmist 2. mgr. 78. gr. stjómarskránnar.

Í samráðsferli frumvarpsins á sínum tíma, var bent á að tiltekin ákvæði frumvarpsins kunni að stangast við jafnræðisreglu stjómarskránnar eða 1. mgr. 78. gr. stjómarskránnar. Annars vegar var bent á að 3. mgr. 13. gr. frumvarpsins er m.a. mælt fyrir um að almennum jöfnunarföngum vegna rektursturs grunnskóla skuli ekki úthlutað til sveitarfélaga með tölufjölda yfir 70.000, fælist ólögmæt mismunum sem ekki væri í samræmi við 65. gr. stjómarskránnar. Ekki verður tekið undir slík sjónarmið enda sekja sveitarfélög almennt ekki sérstaka vernd fyrir afskiptum ríkisins til manntölundaákvæða stjómarskránnar þar sem þau teljast til stjómvalda og fara með ákveðna þætti framkvæmdavalds í þriggriunda ríkisvaldi, sbr. 2. gr. hennar, sbr. m.a. dóm Hæstaréttar frá 20. nóvember 2024, í máli nr. 15/2014. Þá eru þær úthlunareglur sem fann komma á frumvarpinu, og þær reglur sem kveða á um lækkan framfanga eða niðurfellinga þeirra, þ.m.t. 2. mgr. 13. gr. frumvarpsins, byggðar á mállefnalegum og lögmætum sjónarmiðum sem rakin eru í greinargerð frumvarpsins og í skýringum við ákvæði þess.

heild. Eins og áður segir var frumvarpið lagt fyrir Alþingi á 154. löggjafarþingi 2023-2024 en frumvarpið náði ekki fram að ganga. Nokkrar breytingar hafa verið gerðar frá því frumvarpi sem lagt var fram fyrir Alþingi þar sem reynt er að koma til móts við athugasemdir sveitarfélaga eins og rakið er í kafla 3.10 frumvarpsins. (í vinnslu)

6. Mat á áhrifum.

Verði frumvarpið óbreytt að lögum er ekki gert ráð fyrir að það muni hafa áhrif á ríkissjóð. Samþykkt frumvarpsins mun hins vegar hafa áhrif á fjárhag sveitarfélaga og flela í sér breytingar á framlögum Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, m.a. verður betra samspil milli minnmandi framлага sem miðar að því að jöfnun máist á heildstærari grunni og meiri stuðningur verði við fjölkjamsveitarfélög. Akvæði frumvarpsins munu hafa áhrif á framlög til einstakra sveitarfélaga en áfram verður tekið tillit til sérstakra áskorana og bygðasjónarmiða. Samfélagslegur ávinningur verður sá að Jöfnunarsjóður sveitarfélaga fylgir þróun sveitarfélagagerðarinnar, sjóðurinn styður betur við bakið á sveitarfélögum sem eru með flóknar útgjaldaþarfir. Í regluverki sjóðsins verður reynt að draga úr neikvæðum hvötum til sameiningar sveitarfélaga, regluverk Jöfnunarsjóðs stuðlar enn frekar að sjálfærni sveitarfélaga, sjóðurinn styður áfram við veikari byggðir og breytingarnar flela í sér einföldun regluverks og aukni gagnsæi. Þá hafa úthlunmarreglur fasteignaskattsframlag sjóðsins mögulega dregið úr hvötum hjá sveitarfélögum til að leikja álagningarhlutfall fasteignaskatts, sérstaklega á landsbyggðinni. Er slíkar reglur felldar brott með frumvarpi þessu.

Gert hefur verið jafnréttismat á frumvarpinu og ljóst er að efni þess hefur bæði bein og óbein áhrif á einstaklinga og hópa. Það liggur þó fyrir að þau framlög Jöfnunarsjóðs sem lagt er til að taki breytingum með frumvarpi þessu, munu renna til sveitarfélaga án þess að vera merkt tilteknum málaflokkum og hafa sveitarfélög rúmt fjárfjórðunnarvald við ráðstöfun framlaganna. Framlögnum er fyrst og fremst eðlað að standa undir lögbundnum verkefnum sveitarfélaga, sem og öðrum þeim verkefnum sem sveitarfélögum er heimil að sinna á grundvelli meginreglna sveitarstjórnarráttar, og er það í höndum sveitarfélaga að gæta að lögum um jafna stöðu og jafnan rétt kynja, nr. 150/2020, við fjárhagsáætlunargerð sína og seija sýr jafnréttisefnum.

Í stöðuskýrslu forsætisráðuneytisins frá 2021 um kortlagningu kynjasjónarmiða er rakið að sveitarfélög gegna mikilvægu hlutverki í að jafna stöðu kvenna og karla enda það stjórn- sýslustig sem stendur folki næst. Starfseni Jöfnunarsjóðs hefur hins vegar ekki verið rýnd út frá kynjasjónarmiðum og kynjasjónarmið hafa ekki verið beintengd ákvarðanatöku þjá sjóðunum. Eins og fram kemur í skýrslunni liggur þó fyrir að u.þ.b. 70% framлага Jöfnunarsjóðs renna til sveitarfélaga utan höftöbörgarsvæðisins og að staða kvenna í dreifðari byggðum er verri en í þéttbýli. Af því má leiða að framlög sjóðsins hafa almennt jákvæð áhrif á jafnrétti.

Markmið og tilgangur þessa frumvarps er að snúla að heildstærari jöfnun á tekjuflokkum og útgjaldaþörf sveitarfélaga. Frumvarpið folur þar af leiðandi í sér frekari jöfnun á þeirri þjófnustu sem sveitarfélög veita íbúum sínum, þarminn að allir íbítar landsins geti notið samberingrar þjófnustu sveitarfélags, sama hvar sem þeir búa. Með frumvarpinu er jafnframt lagt til að aukni fjármagn renni til sveitarfélaga sem hafa flóknari útgjaldaþarfir og verða þau sveitarfélög sem hafa meiri þörf á fjármagni því betur sett til að sinna lögbundnum verkefnum sínum. Niðursjóður jafnréttismatsins eru þar af leiðandi að breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu munu til lengri tíma hafa jákvæð áhrif á jafnrétti.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Samband íslenskra sveitarfélaga lagði sérstaka áherslu á þeim tíma að vandad yrdi til samræðs. Mikilvægt væri að horft yrdi til áskorana og hugað að auknum stuðningi, m.a. í neimntamálum og þjófnustu við flóttafólk. Önnur atriði sem Samband íslenskra sveitarfélaga lagði áherslu á var að sveitarfélög yrdi upplýst útanlega um áhrif hugsanlegra breytinga á framlögum og breytingar sem hafi veruleg fjárhagsleg áhrif á einstök sveitarfélög yrdi innleiðdar í áðöngum. Jöfnunarsjóður sveitarfélaga fái sérstakt fjármagn á fjárlögum til að styðja myndarléga við sameiningar sveitarfélaga og að ljúka þyrfti vinnu við endurskoðun á tekjustofnum sveitarfélaga með það að markmiði að styrkja og breikta sjálfsstæða tekjustofna sveitarfélaga.

Ráðuneytinu bárust jafnframt fjólmargar athugasemdir og ábendingar á þeim tíma sem voru teknar til skoðunar við vinnslu frumvarpsins. Samhljómar var með umsögnum Sveitaráráðgjafarþrepps, Grýfubakkahrepps, Stúðavíkurepps, Skagabyggðar, Sveitarfélagsins Skagastrandar og Skorráðislhrepps sem gerðu athugasemdir við það markmið að sjóðurinn styði betur við bakið á millistórum sveitarfélögum sem eru með flóknar útgjaldaþarfir. Ekki meiti ganga á rétt minni sveitarfélaga vegna stærðar. Sveitarfélögin voru ekki öll sammála um að eðlilegt væri að til staðar væru hvarar til sameininga en gerðu öll athugasemdir við að sameiningar sveitarfélaga væru fjármagnaðar úr sjóðnum nema til þess kæmi sérstakt framlag. Var einnig gagnrýnt að engar nýjar tekjur ættu að koma inn í sjóðinn og því meiti eðla að framlög vegna sameininga yrdi dregin af almennum framlögum til minnstu og stærstu sveitarfélaganna. Verði framlög til minni sveitarfélaganna skert yrdi harkalega vegið að rétti íbúna þeirra til þjófnustu.

Reykjavíkurborg gerði athugasemdir við að sjóðurinn ætti sérstaklega eiga að styðja við bakið á millistórum sveitarfélögum. Lagði borgin til að útgjaldaþörf sveitarfélaga yrdi lögð til grundvallar úthlutun áður en til skerðingar kemur á grundvelli möguleika til tekjuflokkar og að útgjöld sveitarfélaga verði rýnd með hlífðun af breytileika í útgjaldamynstri. Þá lagði borgin til að sjóðurinn yrdi sjálfstæður og óháður í sjófnmsýslulegu tilliti og að eðfirni með sjóðnum verði skýrt og framkvæmt af óháðum aðila.

Ráðuneytinu bárust einnig umsögn Öryrkjambandalag Íslands á sínum tíma þar sem lögð var áherslu á að þess væri gætt að þjófnusta í mállefnum fatlaðs fólks sterðist ekki heldur styrkist við sameiningu sveitarfélaga og minni jafnframt á samræðsskyldu sjófnvalda við fatlað fólk.

Markmiðin með endurskoðun á regluverki sjóðsins eru að bæta geði jöfnunarkerfisins, einfalda útreikninga og skipulag sjóðsins og að Jöfnunarsjóður fylgi þróun sveitarfélagagerðarinnar. Í ríflega þrjújungt unsagna á sínum tíma var tekið undir þessi markmið og tillögum faldar nauðsynlegar og tímabærar og að þær stuðli að samngjarnari og einfaldari útreikningi á jöfnunarfamlogum. Í álika mörgum umsögnum sem bárust ráðuneytinu var tillögnum mótmælt þar sem þær leiddi til skerðingar á framlögum til sveitarfélaga, sem m.a. geti komið til með að skerða þá lögbundnu þjófnustu sem þau veita. Í umsögnum var að finna ábendingar varðandi útgjaldastruðla og tekjulgakvæmiferlium sem teknar voru sérstaklega til skoðunar. Þá bárust athugasemdir varðandi niðurbönd niðurböndunni fasteignaskattsframlagsins, skerðing framлага vegna vanyringar á útsvarshlutfalli og að Jöfnunarsjóður væri notaður sem hvati fyrir sameiningar sveitarfélaga. Ráðuneytinu bárust fjólmargar aðrar athugasemdir sem einnig var hugað að en gefu ekki tilfærni til breytinga, m.a. áskorun um að frumvarpið gæti að réttindum fatlaðs fólks, að innlont regluverk skapi hvata og tryggji að sveitarfélög sjái sér hag í því að styðja við uppbyggingu og aukni framboð raforku, að skortur sé á stuðningi við forvarnar- og kerfi til landsins og falla undir lög um barnavæðing vegna þjófnustu við fylgjarlaus börn sem koma til landsins og falla undir lög um barnavæðing. Þá var lagt til að Jöfnunarsjóður sveitarfélaga yrdi lagður niður og kerfið yrdi endurbúgað í

Í a-lió er fjallað um sameiningarframlög sjóðsins. Ákvæðið er óbreyttur a-liður 11. gr. laga um tekjustofna en það hefur lengi verið lögbundnið hlutverk Jöfnunarsjóðs að greiða framlög vegna sameininga sveitarfélaga. Var m.a. að finna ákvæði í þággildandi sveitarstjórnarlögum nr. 8/1986 og nr. 45/1998 þar sem ráðherra var heimilað að veita fjárhagslega aðstoð úr Jöfnunarsjóði til að greiða fyrir sameiningu sveitarfélaga. Með lögum nr. 167/2002, um breytingu á lögum um tekjustofna sveitarfélaga og síðar breytingalögum nr. 157/2019 var mælt frókar fyrir um forsendur sameiningarframlaga og í gildi er reglugerð nr. 782/2020 sem mælt nánar fyrir um forsendur og útreikning framlaga.

Í b-lió er fjallað um framlag sem veitt er til að greiða úr sérstökum fjárhagsræfðileikum sveitarfélaga með styrk eða lán á grundvelli 1. mgr. 84. gr. sveitarstjórnarlaga, nr. 138/2011. Skv. 83. gr. sveitarstjórnarlaga skal ráðherra og sveitarstjórn þegar tilefni er til vegna fjármála eða fjármálastjórnar sveitarfélags, á grundvelli rökunnadrar tillögu eftirlitsheldar, gera samkomulag um fjárhagsleg málefni sveitarfélagsins. Ef samkomulag hefur ekki skilað árangri eða ekki er lalið að slíkt samkomulag munu færi fjárhag sveitarfélags til betri vegar, getur ráðherra á grundvelli 84. gr. sveitarstjórnarlaga veitt sveitarfélagi styrk eða lán úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga til þess að koma fjárhag sveitarfélagsins á réttan kjöl.

Lögu er til sú breyting að Jöfnunarsjóður geti einnig veitt framlög vegna aðstoðar við fjárhagslega endurskipulagningu sveitarfélaga óháð þeim skilyrðum sem fram koma í 84. gr. sveitarstjórnarlaga. Er hér fyrst og fremst horft til kostnaðar vegna sérfræðiráðgjafar vegna fjárhags sveitarfélaga.

Í c-lió ákvæðisins er fjallað um framlög vegna stofnikostnaðar við vamsveitur á lögbýlum, sbr. 2. mgr. 1. gr. laga um vamsveitur sveitarfélaga, nr. 32/2004, og er ákvæðið óbreytt frá c-lió 11. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga.

Í d-lió ákvæðisins er lögð til sú breyting að svokölluð fasteignaskattsframlög, sem veitt eru á grundvelli ákvæðisins, falli brott og í stað þess verði veitt framlög vegna sérstakra áskorana sveitarfélaga.

Framlögum vegna sérstakra áskorana sem ekki verða jafnaðar í nýju líkami sjóðsins. Lagt er til að framlög vegna hófuástarárlags séu veitt til Reykjavíkurborgar og Akureyrnarþéjar vegna sérstakrar útgjaldaþarfjar sveitarfélaganna sem jöfnunarlíkanið tekur ekki mið af, þ.e. útgjaldaþarfjar vegna sérstakrar þjónustu sem viðkomandi sveitarfélög veita sem höfðstaðir á sínu svæði. Framlagið skiptist eftir íbúafjölda sveitarfélaga 1. janúar ár hvert.

Í e- og f-lió er fjallað um sérstök framlög Jöfnunarsjóðs vegna skólaaksturs í dreifbýli og aksurfjónustu fyrir fálað fólk. Um er að ræða framlög sem áður voru hluti af útgjalda-jöfnunarfaglgi Jöfnunarsjóðs, sbr. 12. gr. b laga um tekjustofna sveitarfélaga, og fjallað er um framlögin í viðauka við þau lög. Framlögum verða ekki hluti af hinu nýja jöfnunarfaglgi Jöfnunarsjóðs og er því lagt til að þau verði hluti af sérstökum framlögum sjóðsins, þess ber að geta að sú málmeðferð varðandi framlögin sem kveðið er á um í frumvarpinu er dörruvisi en málmeðferðin sem getið er um í viðauka við lög um tekjustofna sveitarfélaga. Skv. 2. mgr.

12. gr. b laga um tekjustofna sveitarfélaga eru útgjalda-jöfnunarfaglmið tekjustert, þ.e. við útreikning útgjalda-jöfnunarfaglmið eru framlög lækkuð til sveitarfélaga þar sem reiknaðar meðaltekjur sveitarfélaga á hvern íbúa, miðað við fullnýtingu tekjustofna sveitarfélags, eru 4% yfir meðaltali í flokki sambærilegra sveitarfélaga. Á það á einnig við um framlög vegna skólaaksturs og aksurfjónustu fyrir fálað fólk úr dreifbýli. Með því að setja útgjalda-jöfnunarfaglmið í nýtt líkan er ekki lengur þörf á að tekjusterða framlög vegna skólaaksturs og aksurfjónustu fyrir fálað fólk úr dreifbýli. Byggest það jafnframt á þeim rökum að um er að ræða sérstök verkefni sem feila í sér mjög íþyngjandi kostnað fyrir sveitarfélög.

Um 1. gr.
Í ákvæðinu er gerð grein fyrir hlutverki Jöfnunarsjóðs. Orðalag ákvæðisins er nánast samhljóða 1. mgr. 8. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995, sem kom fyrst inn í lögum með breytingalögum nr. 139/2012. Áður var einungis getið um hlutverk sjóðsins í reglugerð um Jöfnunarsjóð en í samræmi við skýrslu starfshóps um endurskoðun á regluverki jöfnunarsjóðs sveitarfélaga frá árinu 2010 var lagt til að hlutverk og mörknið sjóðsins væri lögfast. Í greinargerð frumvarpsins sem varð að lögum nr. 139/2012 kemur fram að ákvæðið hafi verið lagt fram í þeim tilgangi að styrkja og skýra lögbundnið hlutverk Jöfnunarsjóðs.

Fyrsti málsliður ákvæðisins er óbreyttur 1. málsl. 1. mgr. 8. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, en í 2. málsl. ákvæðisins er að finna þá viðbót að Jöfnunarsjóður veiti framlög til sveitarfélaga, samtaka og stofnana þeirra og annarra aðila á grundvelli laga, reglugerða og vinnuregla sem settar eru um starfsemi sjóðsins, en áður var einungis getið um að Jöfnunarsjóður veiti framlög til samtaka sveitarfélaga, stofnana þeirra og annarra aðila. Er breytingin lögð til til þess að áætla gildandi framkvæmd Jöfnunarsjóðs sem frumvarp þetta jafnframt byggist á, um að Jöfnunarsjóður veiti önnur framlög til sveitarfélaga en almenn jöfnunarfaglmið.

Um 2. gr.

Í ákvæðinu er mælt fyrir um tekjur Jöfnunarsjóðs og er ákvæðið óbreytt frá ákvæði 8. gr. a laga um tekjustofna sveitarfélaga. Sjá nánar umfjöllun í kafla 3.2.

Um 3. gr.

Ákvæðið er samhljóða 9. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga. Í ákvæðinu er gerð grein fyrir ráðstöfun á tekjum sjóðsins með heildstæðum hætti og þarfnast það ekki frekari skýringar.

Um 4. gr.

Fjallað er um bundin framlög Jöfnunarsjóðs í ákvæðinu. Ákvæðið er samhljóða 10. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga nema að því marki að öðruvísi er kveðið á um þær tekjur Jöfnunarsjóðs sem úthlutað er til Sambands íslenskra sveitarfélaga, sbr. a-lió ákvæðisins, og til landshlutasamtaka sveitarfélaga, sbr. b-lió ákvæðisins. Ástæða breytingarinnar er sú að í gildandi lögum er svokallað fasteignaskattsframlag sjóðsins sem veitt er á grundvelli d-liðar 11. gr. laganna dregið af þeim tekjum sjóðsins sem úthlutað er til framangreindra aðila. Þar sem fasteignaskattsframlagið verður afnummið samkvæmt frumvarpi þessu er nauðsynlegt að kveða á annan hátt á um hvernig úthlutan til Sambands íslenskra sveitarfélaga og landshlutasamtaka sveitarfélaga verði háttá.

Um 5. gr.

Í ákvæðinu er fjallað um sérstök framlög sjóðsins en sambærilegt ákvæði er að finna í 11. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga. Framkvæmdin hefur verið með þeim hætti að sérstök framlög Jöfnunarsjóðs eru veitt á grundvelli tillagna ráðgjafarnefndar Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga og standa almennri þær tekjur Jöfnunarsjóðs sem mælt er fyrir um í 1. og 2. tölui, 8. gr. a laga um tekjustofna sveitarfélaga undir framlögnum nema sé mælt fyrir um annað. Í samræmi við það er lögð til sú breyting frá 11. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga að fram komi í fyrsta málslió ákvæðisins að ráðherra úthluti framlögum að tillögu ráðgjafarnefndar Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga um greiðslu sérstakra framlaga af tekjum sjóðsins skv. a- og b-lió 2. gr.

Í g-ljó ákvæðisins er fjallað um framlög sem veit eru til sérstakra verkefna sem geta haft mikla þýðingu fyrir sveitarfélög og/eða leiða til hagvæðingar í rekstri og þjónustu þeirra. Ákvæðið er óbreytt frá F-ljó 11. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga.

Um 6. gr.

Í 6.–9. gr. frumvarpsins er fjallað um nýtt líkan fyrir jöfnuarnámslög. Jöfnuarnámslög og öiga ákvæði sér ekki hið stöðu í lögum um tekjustofna sveitarfélaga. Í 6. gr. kemur fram hvaða tekjum sjóðsins skali varið til framlagsins í ákvæðinu kemur jafnframt fram hvert markmið jöfnuarnámslaga sé, þ.e. að jafna mismunandi útgjaldabætur og skatttekjur sveitarfélaga.

Í ákvæðinu er því einnig lýst í 2. mgr. að útreikningur framlaga fari fram á grundvelli tveggja stöða, jöfnunar vegna mismunandi tekjumöguleika og stærðarhagkvæmni og jöfnun vegna mismunandi útgjaldabætur. Útreikningur er nánar lýst í 7.–9. gr. frumvarpsins.

Í 3. mgr. kemur fram að almennu jöfnuarnámslög til sveitarfélaga séu endanleg niðurstaða jöfnunar. Í því felst að um er að ræða eitt framlag sem ræðst af útreikningi beggja stöða, þar sem fyrst er reiknað jöfnun vegna mismunandi tekjumöguleika og stærðarhagkvæmni sveitarfélaga, sbr. 1. tölul. 2. mgr. ákvæðisins og 8. gr. frumvarpsins, og niðurstaða þeirrar jöfnunar er notuð sem byrjunarpunktur við útreikning á jöfnun vegna mismunandi útgjaldabætur, skv. 2. tölul. 2. mgr. og 9. gr. frumvarpsins. Niðurstaða útreiknings á jöfnun vegna mismunandi útgjaldabætur er sú fjárhæð sem kemur til útlununar sem hið almenna jöfnuarnámslag og er hin endanlega niðurstaða jöfnunar.

Um 7.–9. gr.

Í ákvæðunum er fjallað um þau gögn og forsendur sem þurfa að liggja til grundvallar útreikningi á hinu almenna jöfnuarnámslagi. Sjá nánari umfjöllun í köflum 3.3.3.3.1 og 3.3.2 og greinargerð þessari þar sem útreikningnum er lýst með nákvæmum hætti, auk þess sem tekin eru skýringardæmi.

Um 10. gr.

Ákvæðið, sem nú er að finna í 13. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, fjallar um framlög jöfnuarnámslög sveitarfélaga til sveitarfélaga vegna reksturs grunnskóla og byggist framlagið m.a. á samkomulagi ríkis og sveitarfélaga frá 1996. Er forsetja og tilurð ákvæðisins hér reifuð til skýringar.

Fyrir gildistöku laga nr. 87/1989, um breytingu á verkaskiptingunni ríkis og sveitarfélaga, sem þeim hætti að ríkið sé um allar launagreiðslur vegna kennslu, greiddi skólaakstur og rekstur niðurneyta að hluta og tók þátt í stofnframtöku vegna grunnskólaláshúsabæis miðað við ákvæðin viðmiðunarmótt. Sveitarfélögin greiddu aftur á móti annan rekstrarkostnað grunnskólanna, svo og þann kostnað sem var umframt framlag ríkisins vegna grunnskólabygginga. Lög um breytingu á verkaskiptingunni ríkis og sveitarfélaga fölu í sér að kostnaður af skólaakstri og rekstri niðurneytra grunnskóla færðist yfir á sveitarfélögin ásamt öllum stofnframtöku vegna grunnskólaláshúsabæis. Jafnframt var gegnum jöfnuarnámslög sveitarfélaga breytt þannig að sveitarfélög fengu grunnskólaframlög til skólaaksturs barna úr dreifbýlli og fámernari sveitarfélög fengu stofnframtökuframlög til grunnskólabygginga.

Með lögum um grunnskóla, nr. 66/1995, var lögfest að allur kostnaður grunnskóla skuli greiddur af sveitarfélögum. Í lögnum var gert ráð fyrir að allur launakostnaður vegna kennslu í grunnskólum flýttist frá ríki til sveitarfélaga ásamt rekstrarkostnaði ýmissa tengdra stofnana,

eins og sérskóla ríkisins, sértellda og fræðsluskrifstofa. Lög nr. 79/1996 fölu í sér breytingar á lögum um tekjustofna sveitarfélaga til að veita framlög til sveitarfélaga vegna verkaskiptingarnámslög.

Að fengnum tillögum nefndar sem félagsmálaráðgjafi skýraði 14. febrúar 2001 til að endurskoða reglugerð um jöfnuarnámslög sveitarfélaga, samþykkti Alþingi lög nr. 167/2002 þar sem gerðar voru m.a. breytingar á þeim ákvæðum er sneru að framlagi jöfnuarnámslög vegna reksturs grunnskóla. Nefndin skýraði áfangaskýrslu til félagsmálaráðgjafa í mars 2002 um endurskoðun framlaga við yfirferstu grunnskólans og í þeirri skýrslu voru lagðar til breytingar á reglugerð um jöfnuarnámslög jöfnuarnámslög sveitarfélaga til reksturs grunnskóla, nr. 653/1997, þar sem fjallað var um framlög sjóðsins við yfirferstu grunnskólans. Félagsmálaráðgjafi gerf síðan út reglugerð á grundvelli tillagna nefndarinnar og í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga um jöfnuarnámslög jöfnuarnámslög sveitarfélaga til reksturs grunnskóla, nr. 351/2002, sem er enn í gildi í dag. Til þess að skjóta styrkari stöðum undir túllun framlaga jöfnuarnámslög vegna reksturs grunnskóla, var að finna í lögum nr. 167/2002 nokkuð ítarlegri ákvæði um framlögin en áður. Var þar m.a. kveðið á um heimild jöfnuarnámslög til að gera samninga við sveitarfélög og stofnanir um ýmsa sérfræðisþjónustu og önnur reglubundin verkefni sem nýfast grunnskólum á landsvísu.

Með breytingalögum nr. 157/2019, sem höfðu það markmið að styrkja forsendur og grundvöll framlaga jöfnuarnámslög sveitarfélaga, voru lagðar til breytingar á lögum um tekjustofna sveitarfélaga til að skýra frekar hvernig tekjum jöfnuarnámslög vegna reksturs grunnskóla væri úthlutað. Ákvæði þetta er efnislega samhljóða 5. gr. nefndra laga og núgildandi 13. gr. um tekjustofna sveitarfélaga þar sem framlögum jöfnuarnámslög vegna reksturs grunnskóla er skipt í fimm flokka eins og ramin er í framkvæmd. Í 1. mgr. ákvæðisins eru flokkarnir sem um ræðir reifaðir en þeir eru almennu jöfnuarnámslög vegna reksturs grunnskóla, framlög vegna sérþarfra fatlaðra nemenda, framlög vegna nemenda með íslensku sem annað tungumál, framlög til Bama- og fjölskyldustofna og önnur framlög sem tengd eru rekstri grunnskóla.

Í 2. mgr. ákvæðisins kemur fram að áætla skuli 70–80% af tekjum sjóðsins, að frádrægnu framlagi til Sambands íslenskra sveitarfélaga, til grunnskólafamlaga, sbr. a-ljó 1. mgr. ákvæðisins. Gert er ráð fyrir að það sem eftir stendur skuli reyna til annarra framlaga samkvæmt þessu ákvæði eftir því sem við á.

Í 3. mgr. ákvæðisins er mælt fyrir um útreikning á almennu jöfnuarnámslagi vegna reksturs grunnskóla. Útreikningurinn fer þannig fram að finna skal mismun heildarútgjaldabætur hvers sveitarfélags og áætlaðra útsvarstekna, sem er 2,33% af útsvarstofnum, og skal mismunurinn renna til sveitarfélaga vegna yfirferstu alls rekstrar grunnskóla til sveitarfélaga. Við yfirferstu grunnskólans frá ríki til sveitarfélaga var hámarksútsvarshlutfall hækkað og tekjustærshlutfall lækkað samsvarandi. Jafnframt hefur hámarksútsvarshlutfall verið hækkað enn frekar í nokkrum skrefum.

Í 4. mgr. ákvæðisins er kveðið á um að jöfnuarnámslög veiti framlög vegna sérþarfra fatlaðra nemenda sem eiga lögheimili í viðkomandi sveitarfélagi. Gerð er sú orðalagsbreyting á ákvæðinu samanborið við 13. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga að framlög ráðist af samræmdu mati á landsvísu í stað viðmiðunarmáts föllumar, tegundar hennar og þurfar hvers nemanda en núverandi framkvæmd miðar við samræmt mat. Þau skilyrði sem ákvæðið felur í sér eru að nemandi þarf að hafa verið meðin fatlaður af viðeigandi heilbrigðisáðila, svo sem Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins, barna- og unglingaáæðeild Landspítalans, Heyrnar- og talmeinastöð Íslands eða Sþónstöð Íslands. Þá þarf föllum að falla undir ákvæðin viðmið á kallli á verulega og langvinna sérkennslu og/eða sérúræði. Leggur ákvæðið þannig þá skyldu

þóttu sveitarfélögin að mörgu leyti betur í stakk bítun en ríkið til að laga félagslega þjónustu að þörfum notenda með hlífðun af ólíkum aðstæðum fólks.

Í 1. mgr. segir að sérstök deild starfi innan Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga vegna þjónustu við fatlaða. Er það í samræmi við 11. lið í samkomulagsáttunum Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga um fjárfagsframmi tilfærslu þjónustu við fatlaða og undirritað var 6. júlí 2010.

Í 2. mgr. er kveðið á um að tekjum Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga vegna málefna fatlaðra að frádrægun kostnaðar tengdum flutningi málarflokksins, að viðbættum beinum framliögum af fjárlögum, skuli varið til jöfnunar vegna þjónustu við fatlaða með greiðslu framlaga til einstakra sveitarfélaga og þjónustusvæða. Gerð er sú breyting á ákvæðinu samanbörð við 13. gr. a laga um tekjustofna sveitarfélaga að í stað þess að meit sé fyrir um að framliögin skuli reiknuð á grundvelli fjölda einstaklinga og þjónustuþarfa þeirra í hverju sveitarfélagi og á hverju þjónustusvæði. Fyrir sig verði framliögin reiknuð á grundvelli samræms mats á stuðningsþörf á landsvisu. Áfram verði meit fyrir um að náðar skuli kveðið á um útreikning framlagsins í reglugerð. Breytingunni er að eula að skýra betur og samræma texta ákvæðisins við þá framkvæmd sem hefur myndast við útreikning og úthlutun framlaga sem veitt eru vegna málefna fatlaðra. Þá er lagt til að ráðherra skuli með reglugerðinni leitast við að tryggja að tekjuaukning einstakra sveitarfélaga og þjónustusvæða endurspeglí kostnaðarinnar vegna mismunandi fjölda fatlaðra íbúa og þjónustuþarfa þeirra. Jafnframt skal setja sérstök ákvæði í reglugerðina um ráðstöfun framlaga vegna notendastýrðrar persónulegrar aðstoðar. Þá viðbót er að líma við ákvæðið, samanbörð við 13. gr. a laga um tekjustofna sveitarfélaga, að í reglugerðinni skuli kveðið á um heimild Jöfnunarsjóðs til að veita viðbótarframlög til sveitarfélaga ásamt þjónustusvæðum, sem er í samræmi við gildandi framkvæmd Jöfnunarsjóðs. Einnig er að finna þá viðbót að í reglugerðinni skuli kveðið á um heimild Jöfnunarsjóðs og annarra aðila vegna rekstrarmála eða þróunarinnu sem nýlist sveitarfélaga og þjónustusvæðum/sveitarfélögum og þjónustusvæðum eða þróunarinnu sem nýlist Jöfnunarsjóður gæti veitt til einstakra verkefna, nýsköpunar eða þróunarinnu kostnaðar sveitarfélaga vegna útfærslu jöfnunaraðgerða og fasteignamála eða upplýsingaöfhnunar, greiningar og ráðgjafar. Er þetta einnig í samræmi við gildandi stjórnsýsluframkvæmd hjá Jöfnunarsjóði.

Í gildi er reglugerð nr. 192/2023, um framliög Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga vegna þjónustu við fatlaða fólk.

Um 12. gr.

Í ákvæðinu er fjallað um Fasteignasjóð Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga og er ákvæðið samhljóða 13. gr. b laga um tekjustofna sveitarfélaga og vissast til skýringa í kafla 3.2 í greinargerð þessari. Ákvæðið þarfnaast að öðru leyti ekki frekari skýringa.

Um 13. gr.

Í dómi Hæstaréttar frá 14. maí 2019 í máli nr. 34/2018 og frá 20. nóvember 2024 í máli nr. 15/2024, sem rakur em í 5. kafla greinargerðar-frumvarpsins, er með þessu ákvæði meit fyrir um skerðingarheimildir Jöfnunarsjóðs vegna framlaga Jöfnunarsjóðs eftir að þau hafa verið reiknuð út á grundvelli reiknigreina sjóðsins.

á herðar Jöfnunarsjóðs að vinna eftir siðulögum reglum eða matskerfi um fótlan nemenda og tegundir hennar. Skal slíkt matskerfi uppfylla kröfur stjórnsýsluréttar um jafnræði og málefnaleg sjónarmið ásamt að stefa að því markmiði. Jöfnunarsjóðs að jafna útgjaldaþörf sveitarfélaga. Jöfnunarsjóður vinnur eftir matskerfi sem var samstarfsverkefni Greiningar- og niðurgjafarstöðvar ríkisins, Sálfræðistofnunar Háskóla Íslands og velferðaráðuneytis og kallast S:5-mat.

Í 5. mgr. er meit fyrir um að Jöfnunarsjóður veiti framliög til sveitarfélaga vegna nemenda sem hafa íslensku sem annað tungumál. Raðstöf hlutdeild hvers sveitarfélags í framlágu þá af fjölda þeirra nemenda sem njóta íslenskukennslu og eiga lögrheimili í sveitarfélaginu.

Í 6. mgr. ákvæðisins er kveðið á um að Jöfnunarsjóður annist greiðslu á titliögum kostnaði Barne- og fjölskyldustofu vegna kennslu barna sem vistuð eru utan lögrheimilisveitarfélags af Barne- og fjölskyldustofu. Er þá bæði átt við almenna kennslu og sérkenndu. Miða skal við að kennsluþörf nemenda byggist á hlutlægu mati Barne- og fjölskyldustofu en ef kennslukostnaður sem um ræðir verður verulega þýngjandi fyrir lögrheimilisveitarfélag er ekkert sem meirir því í mót að kveða í reglum sjóðsins á um ákvæðið hámark þeirrar fjárhæðar sem dregja skuli frá framliögum sveitarfélaga.

Þá er meit fyrir um það í 7. mgr. að Jöfnunarsjóði sé heimilt að veita bæði sveitarfélögum og stofnum framlaga vegna ákvæðinna verkefna sem tengd eru rekstri grunnskóla á grundvelli sérstakra samninga eða vegna öfyrirséðra tilvika í rekstri grunnskóla sem leiða til mikilla útgjalda umfram tekjur. Eru nú þegar í gildi ýmsir samningar sem gerðir hafa verið á þessum grundvelli, m. a. samningur vegna rekstrarskólabáðanna á Reykjum og samningur við Reykjavíkurborg um framlag vegna sérþarfa fatlaðra nemenda.

Í 8. mgr. er fjallað um bakabyrgð Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga fyrir greiðslum til Lífeyris- sjóðs starfsmanna ríkisins vegna þeirra lífeyrisskuldþinginga sem stofnast vegna kennara og skólafjórðunda við grunnskóla. Er ákvæðið hluti af samkomulagsáttunum Jöfnunarsjóðs vegna flutnings verkefna grunnskóla frá ríki til sveitarfélaga og var fyrst fært í lög um tekjustofna sveitarfélaga með lögum nr. 79/1996.

Þá er meit fyrir um það í 7. mgr. að Jöfnunarsjóði sé heimilt að veita bæði sveitarfélögum og stofnum framlaga vegna ákvæðinna verkefna sem tengd eru rekstri grunnskóla á grundvelli sérstakra samninga eða vegna öfyrirséðra tilvika í rekstri grunnskóla sem leiða til mikilla útgjalda umfram tekjur. Eru nú þegar í gildi ýmsir samningar sem gerðir hafa verið á þessum grundvelli, m. a. samningur vegna rekstrarskólabáðanna á Reykjum og samningur við Reykjavíkurborg um framlag vegna sérþarfa fatlaðra nemenda.

Í 8. mgr. er fjallað um bakabyrgð Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga fyrir greiðslum til Lífeyris- sjóðs starfsmanna ríkisins vegna þeirra lífeyrisskuldþinginga sem stofnast vegna kennara og skólafjórðunda við grunnskóla. Er ákvæðið hluti af samkomulagsáttunum Jöfnunarsjóðs vegna flutnings verkefna grunnskóla frá ríki til sveitarfélaga og var fyrst fært í lög um tekjustofna sveitarfélaga með lögum nr. 79/1996.

Rétt er að taka fram að tvær breytingar eru lagðar til á ákvæðinu frá 13. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga. Annars vegar er lögð til sú orðalagsbreyting í 8-Hö 1. mgr. og 3. mgr. ákvæðisins að almennt jöfnunarsjóður fái heitið jöfnunarsjóður vegna rekstrars grunnskóla. Með breytingunni er framlágu gefið nýtt heiti eingöngu til þess að gera skýran greinarmun á umræddu framlagi og hinu nýja almenna jöfnunarsjóði sjóðsins. Hins vegar er lögð til sú breyting að 8. mgr. 13. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, sem felur í sér að framlög vegna rekstrars grunnskóla renna ekki til sveitarfélaga sem hafa fleiri en 70 þúsund íbúa, verði fært í sérstaka grein. 13. gr. frumvarpsins, þar sem fram koma almennt skerðingar- og niðurfellingargreglur Jöfnunarsjóðs.

Um 11. gr.

Í ákvæðinu er fjallað um framliög Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga vegna málefna fatlaðs fólks en það er nú að finna í 13. gr. a laga um tekjustofna sveitarfélaga. Ákvæðið byggist á samkomulagi ríkis og sveitarfélaga um flutning á málefnum fatlaðs fólks og kom fyrst inn í lög um tekjustofna sveitarfélaga með breytingalögum nr. 165/2010. Forsaga ákvæðisins er sú að 13. mars 2009 var undirritað viljayfyrirsling milli ríkis og sveitarfélaga um tilfærslu þjónustu við fatlaða frá ríki til sveitarfélaga. Meðmarkmið tilfærslu þjónustunnar var að stuðla að samþættingu félagslegrar þjónustu við íbúa sveitarfélaganna og smíða þannig að heildsæðari og um leið bættri þjónustu við einstaklinga sem þurfa á slíkt þjónustu að halda í daglegu lífi.

Ákvæðið er nýmæli og felur í sér almenna heimild til að halda eftir tilteknum tekjum og hluta af framlögum sjóðsins. Jöfnunarsjóður er gegnumstremysjóður og er arlegum tekjum sjóðsins almennri úthlutað á því ári sem þær berast. Framkvæmdin hefur þó verið sú til lengri tíma að haldið hefur verið eftir hluta af tekjum sjóðsins ár hvert til að mæta ófyrirséðum atvikum og til að draga úr tekjufalli sveitarfélaga ef ráðstöfunartekjur sjóðsins skyldu skynðilega lækka. Með ákvæðinu er lagt til að umrædd sjónsýsluframmkvæmd verði lögfest og að sérstaklega verði ákvæðið í lögum það hlutfall af tekjum sjóðsins og framlögum sem Jöfnunarsjóði er heimilt að halda eftir. Gert er ráð fyrir að þeir fjármunir sem haldið er eftir komi til úthlutunar að þremur árum lönnum ef þær aðstæður skapast ekki sem fjallað er um í ákvæðinu.

Um 15. gr.

Í ákvæðinu eru lögðar til að skýrðar verði heimildir fyrir Jöfnunarsjóð til að leiðrétta stöðu sjóðsins ef í ljós kemur að sjóðurinn hafi ofgreitt framlag til sveitarfélags, þ.e. greitt meira til viðkomandi sveitarfélags en því bar að fá á grundvelli úthlutunarreglna sjóðsins, sbr. 1. mgr. ákvæðisins. Jafnframt er mælt fyrir um í 2. mgr. ákvæðisins að Jöfnunarsjóði ber að greiða sveitarfélagi mismun framlags, ef í ljós kemur að sjóðurinn hefur greitt sveitarfélagi lægri framlag en því bar að fá skv. lögum eða reglum sjóðsins. Almennt hefur verið talið að Jöfnunarsjóður hafi heimildir til að leiðrétta framlög með þeim hætti sem mælt er fyrir um í ákvæðinu þar sem sjóðurinn er sjálfber, þ.e. hafi lögbundnar tekjur til að mæta framlögum sjóðsins sem og öðrum kosnaði og greiðslum sem varða beinlínis rekstur sjóðsins. Þá hefur ekki verið talið að ríkið beri bakábyrgð á fjárhags sjóðsins eða skuldbindingum hans, enda eru tekjur sjóðsins og gjöld afmörkuð af löggjöf. Er ákvæðið því fyrst og fremst til þess að skýra gildandi framkvæmd og mæla nánar fyrir um hvernar leiðréttingar átt sér stað til að auka gagnsæi og fyrirsjáanleika við slíkar leiðréttingar.

Hafa verður í huga að fyrirkomulag flestra framlaga Jöfnunarsjóðs er með þeim hætti að næstum öllum atlegum tekjum sjóðsins er skipt á milli sveitarfélaga á grundvelli reiknureglna sjóðsins. Af því leiðir að ef eitt sveitarfélag hefur fengið lægra framlag en það sem því bar skv. úthlutunarreglum sjóðsins, þá hafa önnur sveitarfélög fengið hærri framlög en þau hefðu átt að fá á grundvelli sömu reglna. Komi til þess að leiðrétta þurfi framlag til sveitarfélags, þar sem það hefur fengið lægri framlag en úthlutunarreglur sjóðsins gera ráð fyrir, mun Jöfnunarsjóður því þurfa að leiðrétta framlög til annarra sveitarfélaga.

Lagt er til í ákvæðinu að ákvörðun um leiðréttingu framlaga geti átt sér stað allt að fjórum árum eftir að í ljós kemur að ofgreiðsla eða vangreiðsla hefur átt sér stað. Ákvæðið gerir hins vegar ráð fyrir því að Jöfnunarsjóður hafi svigrúm til að ákveða með hvaða hætti staða sjóðsins gagnar viðkomandi sveitarfélagi eða sveitarfélögum verði leiðréttingar. Ákvæðið getur verið áttátt til að tryggja ræða, t.d. með því að halda eftir greiðslum á lengri tíma. Rétt er því að áreita að sá fjögurra ára frestur sem mælt er fyrir um í ákvæðinu á einungöngu við um þann tíma sem Jöfnunarsjóður getur tekið ákvörðun um leiðréttingu frá því tímamarki þegar ofgreiðsla eða vangreiðsla átti sér stað. Fresturinn á því ekki við um á hvað löngum tíma Jöfnunarsjóður geti haldið eftir hluta að framlögum til að leiðrétta ofgreiðslu þar sem mikilvægt er að Jöfnunarsjóður hafi svigrúm til að utfera leiðréttingu með þeim hætti að hún hafi sem minnst áhrif á fjárhag sveitarfélags.

Þar sem um er að ræða leiðréttingar á framlögum hins opinbera til annarra stjórnsvalda er ekki gert ráð fyrir að greiðslur skv. ákvæðinu beri vexti sbr. 3. mgr. ákvæðisins.

Um 16. gr.

Með lögum nr. 157/2019 var lögum um tekjustofna sveitarfélaga breytt og nú er í 2. mgr. 18. gr. laganna kveðið á um að ekki skuli úthluta tilteknum framlögum Jöfnunarsjóðs til sveitarfélaga þar sem samantöður heildarskatttekjur af útsvari og fasteignaskattum á hvern íbúa miðað við fullnýtingu þeirra tekjustofna eru 50% umframt meðaltekjur annarra sveitarfélaga í sama stærðarflokki. Með breytingunni var ráðherra ekki veitt svigrúm af hálfu föggjalans til þess að ákvarða hvort, hvernar eða hvernig lækkun framlaga skuli eiga sér stað eftir að þau hafa verið reiknuð út.

Í 1. mgr. er lagt til að framangreind regla verði lögfest í sérstöku ákvæði sem mæli fyrir um lækkun eða niðurfellingu framlaga Jöfnunarsjóðs til sveitarfélaga. Gerð er sú breyting á ákvæðinu að niðurfellingareglin tekur ekki til almenns jöfnunarfamlags sjóðsins þar sem ljóst er að hún nýja jöfnunarfamlag sjóðsins tekur mið af sveitarfélögum sem eru langum tekjuhætti en önnur sveitarfélög í sambærilegum viðmiðunarflokki. Er því ekki tilefni til að mæla sérstaklega fyrir um niðurfellingu framlagsins til þeirra sveitarfélaga sem eru mun tekjuhætti en önnur.

Í 2. mgr. ákvæðisins er mælt fyrir um að ekki skuli úthluta til sveitarfélags herra almennu jöfnunarfamlagi skv. 6–9. gr. en sem nemur 9% af því fjármagni sem er til ráðstöfunar fyrir almennu jöfnunarfamlag, sbr. 1. mgr. 6. gr. Reglan er nýmæli en henni er ætlað að tryggja að fjármagn sem er ætlað að jafna tekjuöflunarmöguleika og úgjaldþörf sveitarfélaga komi til úthlutunar til sem flestra sveitarfélaga.

Í 3. mgr. kemur fram sú regla sem nú er að finna í 8. mgr. 13. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga og felur í sér að sveitarfélög sem eru með íbúafjölda yfir 70.000 fá ekki úthlutað framlögum vegna reksturs grunnskóla. Reglan á sér þá forsetu að við yfirferslu reksturs grunnskóla frá ríki til sveitarfélaga árið 1996, var byggt á því í samkomulagi ríkis og sveitarfélaga og í kosnaðarskýslu vegna flumingsins, að útsvar yrði hækkað gegn lækkun tekjuskatts til að koma til móts við kosnaðarauka sveitarfélaga vegna vertéfnisins. Ný útsvarspósentia var síðan miðuð við þann kosnaðarauka sem hlansat af flumingu vertéfnisins fyrir Reykjavíkurborg. Horft var til áætlaðs rekstrarkosnaðar borgarinnar vegna grunnskóla, þ.m.t. rekstrarkosnaðar vegna málefna barna með sérþarfir og vegna barna með íslensku sem annað tungumál. Hefur því verið gert ráð fyrir því í reglum Jöfnunarsjóðs frá upphafi, að framlög vegna reksturs grunnskóla renni ekki til Reykjavíkurborgar.

Eins og rúkið er í kafla 3.4 hafa útgjöld aukist mikið vegna kennslu barna með íslensku sem annað tungumál hjá Reykjavíkurborg síðustu árin, lagt er til að fyrirkomulag framlaganna verði þannig að Reykjavíkurborg hljóti framlög úr sjóðnum vegna nemenda með íslensku sem annað tungumál. Auk þess er lögð til sú breyting að í stað þess að vísað sé til tiltekins viðmiðunarflokks um fjölda íbúa sveitarfélaga sem fá ekki framangreind framlög, eins og nú er gert í lögum um tekjustofna sveitarfélaga, verði tekið fram í ákvæðinu að umrædd framlög fari ekki til sveitarfélaga með íbúafjölda yfir 70.000.

Í 4. mgr. ákvæðisins er að finna það nýmæli að lækka skuli tiltekin framlög til þeirra sveitarfélaga sem fullnýta ekki heimild sína til álagningar útsvars og skal lækkunin nema mismun á útsvarstekjum sveitarfélaga miðað við annars vegar hámarksálagningu og hins vegar álagningu yfirstandandi árs. Í ákvæðinu er einnig tekið fram hvernig lækkun framlaga skuli hátað. Fyrst skal lækka almennu jöfnunarfamlag sjóðsins. Ef jöfnunarfamlagið hefur verið hækkað niður að fullu, ber næst að lækka jöfnunarfamlag vegna reksturs grunnskóla og svo koll af kolli. Að öðru leyti vísað til kafla 3.4 í greinangræð þessari.

Um 14. gr.

Ákvæðið er samhljóða 16. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga og mæli fyrir um að ráðherra hafi á hendi yfirstjórn Jöfnunarsjóðs og að sjóðurinn skuli vera í vörslu ráðuneytisins sem annast afgreiðslu á vegum hans, úthlutan og greiðslu framlaga og bókhald sjóðsins. Ákvæðið hefur verið að finna í lögum um tekjustofna sveitarfélaga frá upphafi. Hefur yfirstjórn komulagð gefist vel þar sem samlegð hefur verið með verkefnum ráðuneytis sveitarstjórnarmála og Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga og ekki er talið tilfelli til að breyta því nú þegar sett eru heildarlög um sjóðinn.

Um 20. gr.

Ákvæðið er samhljóða 17. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga og mæli fyrir um ársreikning Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga. Að öðru leyti þarfnast ákvæðið ekki skýringa.

Um 21. gr.

Ákvæðið er samhljóða 18. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga og mæli fyrir um að ráðherra seji í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga reglugerð með nánari ákvæðum um starfsemi sjóðsins. Jafnframt seji ráðherra reglugerðir um úthlutan framlaga samkvæmt einstökum ákvæðum laganna, verði frumvarpið óbreytt að lögum, að fenginni umsögn ráðgjafarnefndar Jöfnunarsjóðs. Í gildi eru ýmsar reglugerðir og aðrar reglur Jöfnunarsjóðs sem settar hafa verið á grundvelli ákvæðisins. Þær helstu eru reglugerð um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga, nr. 1088/2018, reglugerð um jöfnunarfamliög Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga til reksturs grunnskóla, nr. 351/2002, reglugerð um framliög Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga vegna þjónustu við fatlað fólk, nr. 192/2023, reglugerð um starfsemi Fasteignanarsjóðs Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, nr. 280/2021, og reglur um fjárhagslega aðstoð Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga til að greiða fyrir sameiningu sveitarfélaga.

Um 22. gr.

Í ákvæðinu er fjallað um gildistöku ákvæða frumvarpsins. Gert er ráð fyrir að þau taki gildi 1. janúar 2026 og framliög Jöfnunarsjóðs taki breytingum á því ári, að teknu tilliti til aðlögunarinnabils sem fjallað er um í bráðabirgðaákvæðum frumvarpsins.

Þó er gert ráð fyrir að lögfest verði bráðabirgðaákvæði í lögum um tekjustofna sveitarfélaga, sem taki gildi strax, sem mæli fyrir um að Reykjavíkurborg fái úthlutað framliögum vegna barna með íslensku sem annað tungumál árið 2024, sbr. c-lið 22. gr. frumvarpsins.

Um 23. gr.

Fjallað er um breytingar á öðrum lögum í ákvæðinu. Er fyrst og fremst um að ræða breytingar á lögum um tekjustofna sveitarfélaga þar sem felld eru brott þau ákvæði sem fjalla um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga. Um er að ræða III. kafla laganna sem fjallar um starfsemi og skipulag sjóðsins, bráðabirgðaákvæði er taka til framlaga Jöfnunarsjóðs og víðauka við löginn sem festu í sessi försendur fyrir útreikningi framlaga sjóðsins. Gert er þó ráð fyrir því að framliög Jöfnunarsjóðs taki mið af III. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga og víðauka við löginn í því á eftir gildistöku laganna, sbr. bráðabirgðaákvæði II.

Þá er lögð til sú breyting að felld verði brott sú tilvísun í b-lið 1. mgr. 1. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga, sem kveður á um að úthlutað framliög teljist vera tekjustofn sveitarfélaga, og í stað þess verði getið um að sveitarfélög hafi tekið af úthlutaðum framliögum Jöfnunarsjóðs í 2. gr. laganna. Í 1. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga segir að tekjustofnunar sveitarfélaga skuli vera fasteignaskattar, úthlutað framliög úr Jöfnunarsjóði

Ákvæðið er samhljóða ákvæði 2. mgr. 8. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga og veitir Jöfnunarsjóði heimild til vinnslu persónuupplýsinga, þar á meðal viðkvæmra persónuupplýsinga um fátanir og þroskaskamir einstaklinga sem njóta þjónustu sveitarfélaga og um þarfir nemenda sem þurfa á sérfræðiaðstoð að halda í grunnskólum sveitarfélaga, í þeim tilgangi að sinna lögbundnu hlutverki sínu samkvæmt lögum þessum að upplýttum skilyrðum laga um persónuvern og vinnslu persónuupplýsinga. Ákvæðið var fyrst lögfest með 11. gr. breytingalaga nr. 150/2018 sem lögð voru fram vegna heildarendurskoðunar á lögum um persónuvern og meðferð persónuupplýsinga, sbr. nti lög nr. 90/2018.

Jöfnunarsjóður annast m.a. úthlutan jöfnunarfamliaga til sveitarfélaga vegna þjónustu þeirra við fólk með fötlun og vegna sérfræðisþjónustu við nemendur með sérþarfir í grunnskólum. Úthlutan þessara framlaga byggist á greiningu á þörfum einstaklinga sem njóta þjónustunnar til að bægt sé að meta með samræmdum og hlutlægum hætti stig þess stuðnings sem viðkomandi einstaklingar þarfnast. Þannig þarf sjóðurinn að afa, skrá, flokka, nota og skoda persónuupplýsingar, þ.m.t. viðkvæmra persónuupplýsingar. Þá þarf sjóðurinn að gæta miðlað persónuupplýsingum til annarra stofnana, svo sem Greiningsráðgjafaríkisins, sveitarfélaga eða Tryggingastofnunar. Allar þessar aðgerðir falla undir vinnslu persónuupplýsinga. Við vinnsluna þarf að gæta meðalhóls og þarf lúin að vera í samræmi við tilgang þann sem kvæðið er á um í greininni. Ekki er heimilt að vinna upplýsingarnar í öðrum og ósamrýmanlegum tilgangi.

Með persónuupplýsingum er átt við sérhverjar upplýsingar um persónugreindan eða persónugreinanlegan einstakling. Einstaklingur telst persónugreinanlegur ef umnt er að persónugreina hann, beint eða óbeint, svo sem með tilvísun í auðkenni eins og nafn, kennitalu, staðsetningargögn, netauðkenni eða einn eða fleiri þætti sem einkenna hann í líkamlegu, lífæðisfræðilegu, erfðfræðilegu, andlegu, efnalegu, menningarlegu eða félagslegu tilliti. Mælt er fyrir um að heimild sjóðsins nái einnig til nánar tiltekinnna viðkvæmra persónuupplýsinga, þ.e. um heilsufar og félagslega erfðleika. Heimildin takmarkast við upplýsingar sem sjóðnum er nauðsynlegt að krefjast á grundvelli lögbundinnar starfsemi sinnar.

Um 17. gr.

Ákvæðið er samhljóða 14. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga og fjallar um skyldu sveitarfélaga, stofnana þeirra og annarra opinberra aðila til að láta Jöfnunarsjóði sveitarfélaga í té upplýsingar sem nauðsynlegar eru til ákvörðunar og úthlutanar framlaga úr sjóðnum. Ákvæðið var fært í lög um tekjustofna sveitarfélaga með lögum nr. 167/2002 en að öðru leyti þarfnast ákvæðið ekki frekari skýringa.

Um 18. gr.

Ákvæðið er samhljóða 15. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga og fjallar um ráðgjafarnefnd Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga. Ákvæði um ráðgjafarnefnd sveitarfélaga hefur verið í lögum um tekjustofna sveitarfélaga frá upphafi og gegnir nefndin því mikilvæga hlutverki að gera tillögur til ráðherra um framliög sjóðsins samkvæmt þeim reglum sem um þau gríða auk þess að vera til ráðgjafar um seiningu reglugerða og vinnureglna sjóðsins. Rétt er að áætla að ráðgjafarnefndin er eöfl málslins samkvæmt einungis til ráðgjafar ráðherra, og í ljósi stjórnskipulegrar yfirstjórnar ráðherra yfir Jöfnunarsjóði sveitarfélaga, sbr. 18. gr., er hann ekki bundinn af tillögum nefndarinnar.

Um 19. gr.

Í 1. og 2. mgr. er mælt fyrir um að við tekjur Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga bestist framlag úr ríkissjóði sem Jöfnunarsjóði ber að úthluta til þeirra sveitarfélaga sem bjóða öllum nemendum upp á gjaldfrjálshar skólamáltíðir í grunnskólum. Í því felst að sveitarfélag þarf að bjóða öllum nemendum gjaldfrjálshar skólamáltíðir að öllu leyti, og ekki er því nægilegt að veita hluta nemenda afslátt vegna skólamáltíða. Miðað er við að árlegt framlag verði ákveðið í fjárlögum ár hvert en í yfirlýsingu sjónvalda frá því í febrúar 2024 er gert ráð fyrir að framlagð nemi árlega 3.750 millj. kr. miðað við fullt skólaár. Auk þess er miðað við að fjárhæðin taki breytingum miðað við almenna verðlagsþæfiserlu fjárlaga ár hvert. Sjá nánar 6. kafla í greinargerð frumvarps til laga um breytingu á lögum um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 4/1995, sem lagt var fram á þingskjal 1690 - 1114, mál, og samþykkt var á Alþingi 22. júní 2024.

Ákveðið gerir ráð fyrir því að Jöfnunarsjóður veiti eingöngu framlög til þeirra sveitarfélaga kallað eftir-slikum upplýsingum frá sveitarfélögum.

Í ákveðnu er jafnframt mælt fyrir um hvernig framlagið til sveitarfélaga er reiknað út. Útreikningar fer þannig fram að miðað er við að heildarframlag ríkissjóðs ár hvert skiptist hlutfallslega til sveitarfélaga eftir heildarnemendafjölda í grunnskólum í hverju sveitarfélagi 1. janúar skólarárið á undan. Framlagið greiðist svo mánaðarlega til sveitarfélaga frá 1. ágúst 2024 til loka árs 2027, að undanskildum júlímánuði eða í ellefu greiðslum ár hvert. Þessar reglur feila í sér að framlög Jöfnunarsjóðs vegna gjaldfrjálshar skólamáltíða taka breytingum í upplagi skóláars miðað við heildarnemendafjölda í grunnskólum 1. janúar árið áður og framlagið tekur síðan aftur breytingum í janúar ár hvert í samræmi við verðlagsþæfiserlu fjárlaga. Þá kemur fram í 2. mgr. sú regla að ef sveitarfélag tekur ákvörðun um að bjóða ekki upp á gjaldfrjálshar skólamáltíðir rennur reiknað framlag Jöfnunarsjóðs til viðkomandi sveitarfélags aftur til ríkissins. Er þetta í samræmi við markmið frumvarpsins en líkt og áður sagði er framlag ríkissins í Jöfnunarsjóð háð því að sveitarfélag bjóði upp á gjaldfrjálshar skólamáltíðir.

Í 3. mgr. er kveðið á um að ef sveitarfélag hefur fengið úthlutað framlagi vegna gjaldfrjálshar skólamáltíða en tekur síðar ákvörðun um að taka gjald fyrir skólamáltíðir, eða sjálfstætt tekið grunnskóli sem er með þjónustusamning við sveitarfélagið tekur slíkt gjald, skal sveitarfélag endurgreiða. Jöfnunarsjóði þau framlög sem sveitarfélaginu hafa verið úthlutað eftir að það hóf gjaldröku vegna skólamáltíða. Skal fjárhæðin svo endurgreiðd ríkissjóði, sbr. umfjöllun um 2. mgr. ákveðisins. Þetta er nánar útskýrt í kafla 3.2 í framangreindu frumvarpi sem varð að lögum 1. júní 2024.

Í 4. mgr. kemur fram að Jöfnunarsjóði er heimil að halda eftir öðrum framlögum sjóðsins til sveitarfélagsins komi til þess að sveitarfélag hafi fengið ofgreitt framlag, sbr. 3. mgr. ákveðisins. Ljóst er að ef til þess kemur að sveitarfélag fær ofgreitt framlag mun í flestum tilvikum staðan vera sú að hengtast verður fyrir sveitarfélagið og Jöfnunarsjóð að Jöfnunarsjóður haldi eftir framlögum sjóðsins til sveitarfélagsins vegna ofgreiðslunnar. Þó fá ekki öll sveitarfélög greidd framlög úr sjóðnum og því kann að koma til þess að Jöfnunarsjóður fari fram á að sveitarfélag endurgreiði ofgreiðsluna. Áreitað er að Jöfnunarsjóði er heimil að halda eftir hvaða framlagi sem er sem veitt er á grundvelli laga um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga og eðli máls samkvæmt rennur sú upphæð sem Jöfnunarsjóður heldur eftir atur til ríkissjóðs, sbr. 3. mgr.

Í 5. mgr. er mælt fyrir um skipun starfshóps sem er ætlað það hlutverk að meta nýtingu og áhrif framlagsins og skal hópurinn skila skýrslu um niðurstöður sínar eigi síðar en 30. júní 2026. Ráðherra sveitarstjórnarmála skipaði umræddan starfshóp í janúar 2025 og hefur hann þegar hafna störf.

sveitarfélaga og útsvar. Í 2. gr. laganna er fjallað um aðrar tekjur sveitarfélaga, svo sem tekjur af eignum, eigin atvinnurekstri og stofnumum sem reknar eru í almenningssögu og em fremur ýmsar aðrar tekjur, svo sem af hórsögjaldi, lóðarleigu, leyfisgjöldum o.fl., allt eftir því sem lög og reglugerðir mæla fyrir um. Eins og rakið er í kafla fjögur í greinargerð frumvarpsins, eru framlög úr Jöfnunarsjóði sérstaks eðlis og í grundvallaratriðum öll þeim tekjustofnum sveitarfélaga sem byggjast beint á skattheimtu, sbr. dóm Hæstaréttar frá 20. nóvember 2024 í máli nr. 15/2024. Í ljósi þess og þar sem í frumvarpi þessu eru lagaákvæði um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga færð úr almennum lögum um tekjustofna sveitarfélaga, er talið rétta að flokka úthlutað fjárframlög úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga sem aðrar tekjur sveitarfélaga skv. 2. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga en ekki sem sérstaka tekjustofna skv. 1. gr. sömu laga.

Í 1a-1f 2. tölul. 1. mgr. ákveðisins er mælt fyrir um að ráðherra skuli sefja nánari reglur um forsendur og hámark styrkja og lánveitinga sem veitt eru á grundvelli 84. gr. sveitarstjórnarlaga og 2. tölul. 5. gr. frumvarpsins. Þessi breyting er lögð til svo að slík framlög verði veitt á traustum og gagnsejnum grunni og með því er komið til móts við þau sjónarmið að sjóðurinn geti veitt framlög til sveitarfélaga sem glíma við verulega áskoranir í rekstri, svo sem vegna stóræfilla í atvinnulífi.

Um ákveði til bráðabirgða I.

Í ákveðinu er fjallað um framlög sjóðsins sem veitt eru vegna kostnað sveitarfélaga vegna verkefna á grundvelli samkomulags milli ríkis og sveitarfélaga um stuðning við tónlistarmám og jöfnun á aðstöðumun nemenda til tónlistarmáms. Ákveðið er nú að finna sem bráðabirgðaákvæði XV við lög um tekjustofna sveitarfélaga, sbr. lög nr. 157/2019. Er lagt til að ákveðið verði fellt brott úr lögum um tekjustofna sveitarfélaga og lögfest í lögum um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga. Þó er gert sú breyting á ákveðinu að einungis er mælt fyrir um að framlagið ráðist af ákvörðun Alþingis ár hvert í fjárlögum. Ef Alþingi ákvörðun um að fjármagna ekki verkefni, þá kemur ekki til úthlutunar framlaga á grundvelli ákveðisins.

Um ákveði til bráðabirgða II

Í ákveðinu er fjallað um heimild Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga til að halda eftir ákveðnum tekjum Jöfnunarsjóðs á tímabilinu 2025–2035 til að safna fyrir sérstökum framlögum úr sjóðnum vegna sametinga sveitarfélaga. Ákveðið er að finna sem ákveði til bráðabirgða XXIV í lögum um tekjustofna sveitarfélaga og lagt er til að það verði lögfest óbreytt í lögum um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga.

Um ákveði til bráðabirgða III

Í ákveðinu er fjallað um framlög sjóðsins til að meta kostnaði sveitarfélaga vegna samþættingarþjónustu í þágu farseldar barna. Ákveðið er nú að finna sem bráðabirgðaákvæði XXV við lög um tekjustofna sveitarfélaga sbr. lög nr. 86/2021. Er lagt til að ákveðið verði fellt brott úr lögum um tekjustofna sveitarfélaga og lögfest í lögum um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga. Þó er gert sú breyting á ákveðinu að einungis er mælt fyrir um að framlagið ráðist af ákvörðun Alþingis ár hvert í fjárlögum. Ef Alþingi ákvörðun um að fjármagna ekki verkefni, þá kemur ekki til úthlutunar framlaga á grundvelli ákveðisins.

Um ákveði til bráðabirgða IV.

Um ákvæði til bráðabirgða V.
Í ákvæðinu er fjallað um það aðlögunartímabil sem gert er ráð fyrir við innleiðingu hins nýja jöfnunarlíkans. Sjá nánar kafla 3.7 í greinargerð frumvarpsins.

Um ákvæði til bráðabirgða VI.

Með ákvæðinu er gert ráð fyrir aðlögunartíma vegna framlags Jöfnunarsjóðs sem vçitt er vegna sérstakra áskorana. Fjallað er um ákvæðið í d-lið 5. gr. frumvarpsins og er þar kveðið á um að framlagð nemi ákvæðnu hlutfalli af tekjum Jöfnunarsjóðs. Lagt er til að framlög vegna höftostadarálegs nemi 1% af ríkisframlagi Jöfnunarsjóðs á árinu 2026, 1,75% á árinu 2027 og 2,5% á árinu 2028.

Um viðauka.

Í viðauka við lögín er mælt fyrir um ýmsar forsendur fyrir útreikningi jöfnunartímlaga skv. 6–9. gr. frumvarpsins. Annars vegar er þar að finna breyttur vegna jöfnunar á útgjaldaþörf sveitarfélaga sem hefur áhrif á útgjaldaþöfu sveitarfélaga við útreikninginn og hins vegar er þar að finna þrjú reiknillikón sem vísað er til í 7. og 8. gr. frumvarpsins. Sjá nánar í kafla 3.1.1 og 3.1.2.